

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Удзельнікам XX Мінскага міжнароднага кінафестывалю "Лістапад"

Дарагія сябры! Сардэчна віншую вас з адкрыццём XX Мінскага міжнароднага кінафестывалю "Лістапад". Зарадзіўшыся як форум краін СНД і Балты, за мінулыя дзесяцігоддзі "Лістапад" ператварыўся ў адну з буйнейшых еўрапейскіх творчых акцый, фестываль фестывалюў, які збірае на беларускай зямлі лепшыя сусветныя прэм'еры. Ён нязменна адданы свайму прызначэнню: з дапамогай мастацтва ўмацоўвае згоду і ўзаемаразуменне паміж народамі, садзейнічае цвярджэнню ў грамадстве ідэалаў духоўнасці і гуманізму. Растучыя з году ў год рады ўдзельнікаў фестывалю — нагляднае сведчанне таго, што гэта высакароднае імкненне знаходзіць водгук у сэрцах паклоннікаў кіно. Цяперашні, юбілейны "Лістапад" — гэта сапраўднае свята, якое прадстаўляе шырокую панараму сучаснага кінематографа, дорыць радасць сустрэч з выдатнымі майстрамі і ўзыходзячымі зоркамі сусветнага экрана. Няхай жа наш любімы фестываль і ў далейшым захоўвае слаўныя традыцыі і ў той жа час застаецца адкрытым для яркіх эксперыментаў і наватарскіх ідэй, уносячы важкі ўклад у пашырэнне міжнароднага культурнага супрацоўніцтва. Жадаю вам добрага здароўя, невычэрпных творчых сіл, незабыўных праглядаў, цікавых дыскусій, шчасця і цудоўнага настрою.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь
Аляксандр ЛУКАШЭНКА

ПРАЙМ-ТАЙМ ДЛЯ ЖУРЫ

На здымку: Юозас Будрайціс (злева) са старшынёй журы праграмы дакументальных фільмаў — беларускім рэжысёрам Юрыем Гарулёвым пасля першай прэс-канферэнцыі кінафоруму.

Адным з сяброў журы сёлетняй ігравой праграмы "Лістапада" стаў вядомы літоўскі артыст Юозас Будрайціс. А на цырымоніі адкрыцця Мінскага міжнароднага кінафестывалю ён атрымаў спецыяльны прыз Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "За захаванне і развіццё традыцый духоўнасці ў кінамастацтве".

Фота Юрыя ІВАНОВА

Актуальныя і непраходныя:
акцэнт "ТэАрт" а
С. 7

Як не пацалаваць
замок СДК?
С. 10 — 11

Рэакцыя на рэдакцыю:
што цікавіць чытачоў у Сеціве?
С. 4 — 5

Ці патрэбен нам чужы Хэлоўін?
С. 3

Беларусы і арт-трэнды: меркаванне эксперта
С. 5

Лазанкі ад каралевы
С. 14

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

"Круглы стол" "Заканадаўства ў сферы культуры: стан, практыка прымянення і кірункі ўдасканалення", які прайшоў 25 кастрычніка ў Нацыянальнай бібліятэцы, засведчыў: нягледзячы на ​​грунтоўнасць асноваў правай базы ў гэтай галіне, кірункаў да яе ўдасканалення пакуль дастаткова. І справа нават не ў тым, што дасканаласці, як вядома, няма межаў. Проста, многія патрэбы актуалізуюць сам час, а ён, вядома ж, не ўмее стаяць на месцы.

Як адзначыў у сваім дакладзе міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў, такая работа вядзецца няспынна. Сведчаннем таго — тая змяненні, што бы-

Блок пытанняў, што з ходу не вырашыць

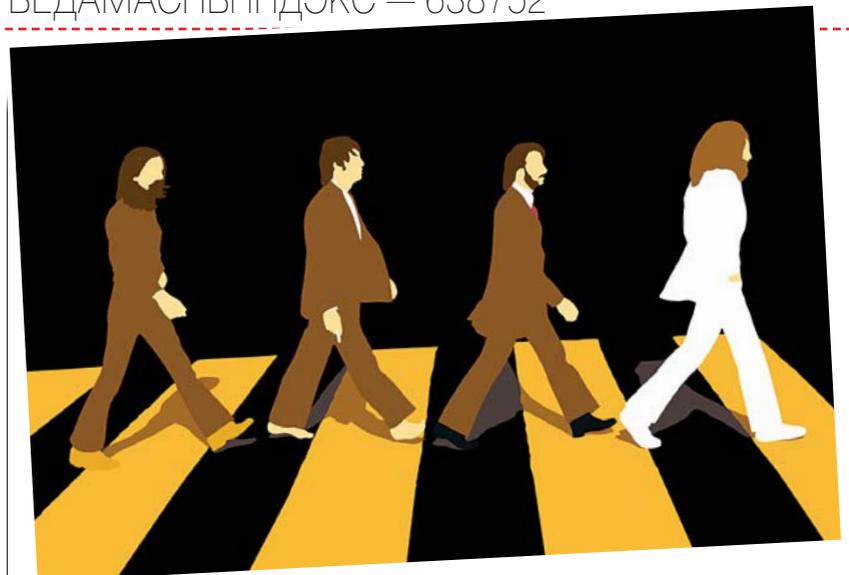
Лагічны этап культурнага заканадаўства: хто апынецца "па той бок", а хто — так і застаецца "за бортам"

лі ўнесены за апошнія тры гады ў пяць з сямі Законаў Рэспублікі Беларусь, якія наўпрост датычацца сферы культуры. А наперадзе чакае яшчэ больш машабная справа: дапрацоўка і прыняцце Кодэкса аб культуры. Таму гэтая сустрэча за "круглым сталом" стала папраўдзе своечасовай.

— Безумоўна, культура — гэта тая творчая сфера, якую бывае няпроста змясціць у жорсткія юрыдычныя рамкі, —

адзначыў у сваім уступным слове старшыня Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па адукацыі, культуры і навуцы Генадзь Пальчык. — Аднак, у той самы час, мы павінны разумець, што менавіта ўдасканаленне юрыдычнай базы можа істотна паспрыць больш плённаму развіццю галіны.

С. 4 — 5

Слыньні пераход "Бітлз" ... ці займеём прастору "Песняроў" у Мінску?

С. 13

Фінансавая дапамога

3 Фонду Кіраўніка дзяржавы

Чарговым крокам у справе падтрымкі нацыянальнай культуры стала распараджэнне Кіраўніка дзяржавы Аляксандра Лукашэнкі. У адпаведнасці з ім са сродкаў фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва на фінансаванне творчых ды іншых праектаў выдаткавана больш за 3,1 мільярда беларускіх рублёў.

Так, на рэстаўрацыю і музейфікацыю гісторыка-культурных каштоўнасцей Нацыянальнаму Полацкаму гісторыка-

культурнаму музею-запаведніку выдзелена Br420 млн., Нацыянальнаму гістарычнаму музею — Br118 млн.

У сваю чаргу, Літаратурнаму музею Максіма Багдановіча накіравана Br50 млн. на арганізацыю выстаўкі "Па-гартайце гэты томік ...", прысвечанай 100-годдзю з дня выхаду ў свет зборніка вершаў нашага літаратурнага генія "Вянок". Як паведаміла карэспандэнт "К" загадчык аддзела ўстановы Ірына Мышкавец, сродкі скіруюць на афармленне выставачнага праекта: на набыццё вітрын ды іншага неабходнага галерэйнага абсталявання, якое, па словах прадстаўніка музея, будзе выкарыстоўвацца і ў іншых праектах.

На набыццё сцэнічнага ды іншага абсталявання Маладзёжнаму тэатру эстрады і Нацыянальнаму акадэмічнаму драматычнаму тэатру імя Максіма Горкага выдаткоўваецца, адпаведна, Br680 млн. і Br500 млн. Са сродкаў фонду таксама будзе прафінансавана набыццё музычных інструментаў для народнага духавога аркестра "Віціны" на суму амаль Br200 млн. Акрамя таго, Br950 млн. выдзелена прыватнай тэатральна-відовішчнай установе "Цэнтр візуальных і выканальніцкіх мастацтваў "АРТ Корпорейшен" на арганізацыю ды правядзенне XX Мінскага міжнароднага кінафестывалю "Лістапад".

Конкурсы

Днямі ў памяшканні Белдзяржфілармоніі адбылася прэс-канферэнцыя. З журналістамі сустрэліся намеснік генеральнага дырэктара ЗАТ "Сталічнае тэлебачанне" Павел Каранеўскі, першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Карачэўскі і спявак Саша Нэма. Гаворка ішла пра сёлетаю Нацыянальную музычную прэмію.

Прэмія ўзнікла пяць гадоў таму па ініцыятыве "Сталічнага тэлебачання", а тры апошнія гады мае статус Нацыянальнай. Спадар Карачэўскі адзначыў, што, нягледзячы на значную колькасць вышэйшых фестывалю, якія ладзяцца ў нашай краіне, Нацыянальная музычная

Нацыянальная музычная: заяўкі — прымаюцца

прэмія з года ў год набывае ўсё больш прыхільнікаў сярод прафесіяналаў ды аматараў мастацтва. Сёлета ў ёй — 19 намінацый. Конкурс па традыцыі праводзіцца ў два этапы: першы — адборачны, другі — заключны. Пераможца намінацыі "Лепшая песня года" атрымае суму, што адпавядае 95 базавым велічыням. Збор заявак — з 1 па 21 лістапада. Заяўка, дарэчы, можа быць даслана як па пошце, так і на электронны адрас.

Прымаюцца творы, якія гучалі з лэтаняга лістапада па сёлета. Удзельнік конкурсу мусіць быць грамадзянінам Беларусі, але пры гэтым можа творча працаваць і за яе межамі. Заключны канцэрт адбудзецца на галоўнай сцэ-

нічнай пляцоўцы краіны — у Палацы Рэспублікі. Кошт білетаў на фінальнае шоу — ад 50 да 150 тысяч рублёў.

Спадар Каранеўскі ўдакладніў, што пры вызначэнні пераможцы конкурсу ўлічваецца і творчая актыўнасць прэзідэнта на працягу года. Казаць пра рэжысуру заключнага канцэрта пакуль рана, да таго ж, хацелася б захаваць інтрыгу. Аднак спадар Каранеўскі запэўніў, што над імпрэзай працуе каманда прафесіяналаў, здольная здзівіць глядачоў. Будучы і спецыяльна запрошаныя госці, чый імідж надаецца ёй дадатковую прывабнасць ды значнасць. Прагучаць песні, якія публіка ўжо палюбіла, а таксама і прэм'еры.

Спаборніцтва non-stop

Сёння, 2 лістапада, у Смаргоні адкрываецца X Міжнародны конкурс камерных ансамбляў і струнных квартэтаў імя Міхала Клеафаса Агінскага. А 8 лістапада ў Мінску распачнецца III Міжнародны конкурс выканаўцаў на струнных смыховых інструментах імя Міхала Ельскага — марафон у тры туры, разлічаны на дзесць дзён.

Ансамблевае спаборніцтва збярэ дванаццаць калектываў з пяці краін, у тым ліку Казахстана, Польшчы, Расіі, Украіны. Акрамя ансамбляў з фартэпіяна асобную намінацыю складуць струнныя квартэты.

Журы ўзначальвае заслужаны артыст Беларусі, прафесар, мастацкі кіраўнік Белдзяржфілармоніі Юрый Гільдзюк.

Прадстаўнічым аб'яцае стаць III Міжнародны конкурс струнікаў імя М.Ельскага. Заяўкі на ўдзел у ім даслалі амаль сто маладых музыкантаў ва ўзросце ад 16 да 31 года з 12 краін свету: Балгарыі, Беларусі, Бельгіі, Казахстана, Карэі, Кітая, Літвы, Малдовы, Нідэрландаў, Польшчы, Расіі, Украіны. У складзе журы — не толькі прафесура вядучых навучальных устаноў з 8 краін свету, але і канцэртуючыя зоркі. Прыемна, што членам журы стала і наша маладая скрыпачка, лаўрэат міжнародных конкурсаў Юлія Стэфановіч, якая з'яўляецца канцэртмайстрам Дзяржаўнага акадэмічнага

сімфанічнага аркестра і ўжо атрымала званне заслужанай артысткі. А старшынёй журы ў намінацыі "Альт, вялянчэль, кантрабас" прызначаны Уладзімір Рылатка, бо ён не толькі першы намеснік генеральнага дырэктара нашага Вялікага тэатра, але і дацэнт Акадэміі музыкі, які падрыхтаваў цэлую плеяду высокапрафесійных альтыстаў.

Вялікая ўвага на конкурсе надаецца беларускай музыцы. У першым туры ўдзельніку трэба выканаць, акрамя ўсяго, адзін з абавязковых твораў, аўтарамі якіх з'яўляюцца Уладзімір Алоўнікаў, Галіна Гарэлава, Яўген Глебаў, Уладзімір Дарохін, Дзмітрый Камінскі, Валерый Карэтнікаў, Аляксандр Клеванец, Вячаслаў Кузняцоў, Ларыса Мурашка, Уладзімір Саўчык, Уладзімір Солтан, зразумела, Міхал Ельскі — беларускі скрыпач і кампазітар XIX стагоддзя.

айчыннага Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры.

Учора завяршылася і XXVIII Міжнародная навуковая канферэнцыя "Каласавіны". Сёлета яна прайшла пад дэвізам "Зямля — аснова ўсёй Айчыне". Гэтым разам прадстаўнічы навуковы форум быў прысвечаны 90-годдзю выхаду з друку паэмы Якуба Коласа "Новая зямля". Сёння ж адбудзецца доўгачаканага падзея — адкрыццё першай чаргі экспазіцыі "Прырода ў жыцці і творчасці Якуба Коласа", у тым ліку інтэрактыўнай зоны "Хатка знахаркі" на мемарыяльнай сядзібе "Альбуць" філіяла "Мікалаеўшчына".

Традыцыя

"Каласавіны" пра зямлю

Гэтымі днямі ў краіне праходзяць урачыстасці з нагоды 131-й гадавіны з дня нараджэння народнага паэта Беларусі Якуба Коласа. Па традыцыі, цэнтральныя мерапрыемствы арганізаваны Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеем Якуба Коласа.

У прыватнасці, адбыўся Міжнародны "круглы стол" з удзелам кіраўнікоў і

спецыялістаў мемарыяльных літаратурных музеяў Беларусі, Украіны ды Расіі "Мемарыяльны музей і грамадства. Захаванне культурнай спадчыны. Музей ва ўмовах развіцця новых інфармацыйных тэхналогій". Сярод гасцей і ўдзельнікаў мерапрыемства — прадстаўнікі Нацыянальнага этнаграфічнага музея Украіны, Кіеўскага літаратурна-мемарыяльнага музея Максіма Рільскага, Нацыянальнага музея літаратуры Украіны, Музея сям'і Рільскіх з сяла Раманаўка, а таксама супрацоўнікі

Культурны твітар: мы ў свеце

■ Францыя

Адкрыццё Міжнароднага музычнага фестывалю з удзелам Еўрапейскага маладзёжнага аркестра пад кіраўніцтвам народнага артыста Беларусі Міхаіла Казінца адбылося ў Нансі. Саліравала на канцэрце студэнтка Беларускай акадэміі музыкі, лаўрэат міжнародных і рэспубліканскіх конкурсаў, цымбалістка Аляксандра Дзенісеня. У выкананні аркестра прагучалі творы Рымскага-Корсакава, Шумана, Хіндэміта, а таксама беларускага кампазітара Уладзіміра Кур'яна. Выступленні

Еўрапейскага маладзёжнага аркестра будучы доўжыцца да 4 лістапада ў гарадах Нансі, Люксембург, Страсбург, Льеж, Мец, Саарбрукен.

■ Расія

VI Фестываль Саюзнай дзяржавы творчасці інвалідаў "Разам мы зможам больш" прайшоў у Смаленску. У форуме ўзялі ўдзел людзі з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі з Беларусі, а таксама з Бранскай, Калінінградскай, Калужскай, Пскоўскай і Смаленскай абласцей краіны — гаспадаркі форуму, якія займа-

юцца мастацкай творчасцю ў розных жанрах. Акрамя канцэртаў ды выставак, для ўдзельнікаў агляду былі арганізаваны майстар-класы па жанрах народнай творчасці і відах мастацкай самадзейнасці.

Стужка беларускага рэжысёра Алены Туравай "Кіндарвілейскі прывід" атрымала дыплом "За ўдалае выкарыстанне спецэфектаў" на II Міжнародным кінафестывалі сямейных і дзіцячых фільмаў "Сэрца Байкала", які прайшоў у Іркуцку і сямі гарадах Іркуцкай вобласці. Усяго ў

Спецыяльны прыз Прэзідэнта

Юозас Будрайціс: са спектакля — у журы

Сёлета спецыяльным прызам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "За захаванне і развіццё традыцый духоўнасці ў кінамастацтве" ўзнагароджаны славуты літоўскі артыст Юозас Будрайціс. Узнагароджанне, па традыцыі, адбылося пад час адкрыцця Мінскага міжнароднага кінафестывалю "Лістапад" — на сцэне Палаца Рэспублікі.

Акрамя ўдзелу ў святочных падзеях, спадар Будрайціс стаў членам журы "Лістапада-2013", а таксама прэзентуе 2 кастрычніка сваю персанальную фотавыстаўку ў кінатэатры "Цэнтральны".

Яшчэ да прыезду ў Мінск мы даслалі Юозасу Будрайцісу некалькі пытанняў, датычных як высокай узнагароды беларускага форуму, так і акцёрскай прафесіі. Але, на жаль, з-за шчыльнай занятасці адказаць на іх ён проста не паспяваў:

Прэм'ера

Гальшаны ў тэатры!

9 — 10 лістапада Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр запрашае на прэм'еру доўгачаканага мюзікла Уладзіміра Кандрусевіча "Соф'я Гальшанская".

Кампазітар прапанаваў свой твор некалькі гадоў таму, але ўсё штосці не складалася. Публіка пазнаёмілася хіба з песняй "Белая ластва", бо тая зазыхала сваім уласным жыццём і прынесла перамогу Алене Ланскай на колішнім "Славянскім базары ў Віцебску". Пазней Кандрусевіч прыносіў свой клавір і ў наш Вялікі тэатр, але ў выніку спектакль быў прыняты да пастаноўкі ў Музычным. З таго часу ў ноты і асабліва ў літаратурным тэксце, над якім адно за адным пачыналі працаваць пяць лібрэтыстаў, шмат чаго змянілася: твор рэдагаваўся.

Але ж ці не прывучаны нашы кампазітары да падобных перыпетый? Да статкова ўгадаць хаця б гісторыю мюзікла "Джулія". Напісаная Уладзімірам Кандрусевічам партытура праяжала ў тэатры некалькі гадоў, лібрэта было складзена расійскімі аўтарамі — і ўва-соблена пад іншымі прозвішчамі. Нарэшце, калі тэатр вырашыў ставіць гэты мюзікл, кампазітар сам прапанаваў зрабіць другую рэдакцыю — і напісаў новы твор. Але ж там у аснове быў раман С.Мозма "Тэатр". А тут — хіба сціплым

звесткі пра гістарычных асоб. І плёткі вакол шлюбу зусім юнай дзяўчыны са старым: маўляў, ці магло тут быць каханне, а тым больш — дзеці?..

Алена Турава, вядомая па цікавых кінароботах ды шматлікіх песнях (у якасці аўтара слоў), прапанавала сваю версію, падобную на дэтэктыў і меладраму, з рускамоўнымі белымі вершамі размоўных дыялогаў. За час працы над пастаноўкай змяніўся і мастак. У рэшце рэшт сцэнографам выступіў Андрэй Меранкоў, мастаком па касцюмах — Таццяна Лісавенка. Рэжысёрам запрошаны заслужаны дзеяч мастацтваў Расіі Міхаіл Кавальчык, які сёлета выпусціў у Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў курс маладых артыстаў музычных тэатраў (большасць іх была прынята ў трупу і ўдзельнічае ў пастаноўцы). Танцы ставіў галоўны балетмайстар тэатра Уладзімір Іваноў. Аранжыроўкі зрабілі Леў Карпенка і Юрый Галяс.

Ягайлу ўвасобяць Антон Заянчкоўскі і Віктар Цыркуновіч, Соф'ю — маладая салістка Вольга Жалезская і Кацярына Мошчанка, яе старэйшым сястру Васілісу — Маргарыта Александровіч і Лідзія Кузьміцкая. Для Наталлі Гайдзі была напісана партыя Чарадзеікі-знахаркі. Але даведацца, хто праспявае прэм'еру, не атрымаецца: гэтага, зразумела, пакуль не ведаюць самі пастаноўшчыкі.

Надзея БУНЦЭВІЧ

кінааглядзе было прадэманстравана 54 поўнаметражных гульнявых і анімацыйных фільмаў. Падрабязна пра дыпламаваную стужку — на стар. 3, 6.

■ Кітай

Прэзентацыя кнігі "Беларусь вачыма кітайцаў" адбылася ў Пекіне. Выданне стала лагічным працягам праекта "Кітай вачыма беларусаў", які быў рэалізаваны ў мінулым годзе. Планаецца, што праект працягне сваё развіццё: пад час прэзентацыі была дасягнута дамоўленасць аб перакладзе кнігі "Кітай вачыма белару-

саў" — на кітайскую мову, а "Беларусь вачыма кітайцаў" — на рускую.

■ Індыя

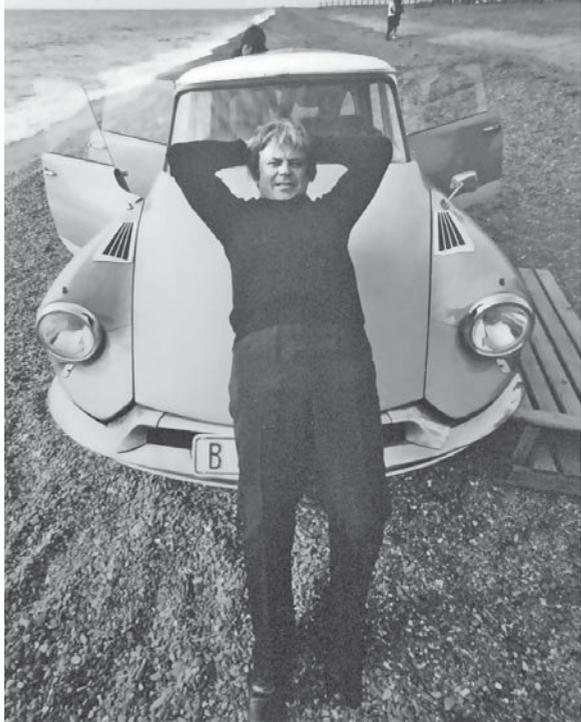
У Нью-Дэлі стартаваў IV Штогадовы кінафестываль краін СНД і Індыі "Сяброўства". У цырымоніі адкрыцця прыняў удзел першы сакратар Пасольства Рэспублікі Беларусь у Рэспубліцы Індыя Сяргей Трацюк. Нашу краіну на форуме прадставіць стужка Алены Туравай "Рыжык у Залюстэрччы".

Падрыхтавала
Вольга НАВІЦКАЯ

Фотасюжэт нумара

Кіно ў аб'ектыве акцёра

Некалькі кадраў з мінскай персанальнай фотавыстаўкі знакамітага літоўскага акцёра Юозаса Будрайціса.

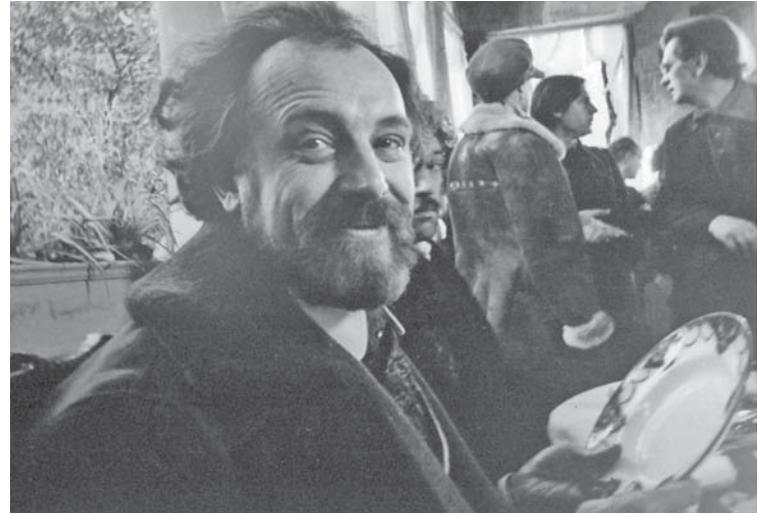
Данатас Баніоніс на здымках фільма "Жыццё і смерць Фердынанда Люса". 1975 г.

Алег і Расціслаў Янкоўскія на здымках фільма "Служылі два таварышы". 1978 г.

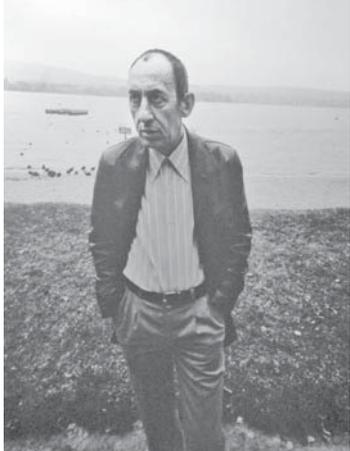
На здымках "Легенды пра Ціля" Яўген Ляонаў і Лембіт Ульфсак. 1974 г.

Інакенцій Смактуноўскі на здымках фільма "Ворагі". 1980 г.

Аляксей Пятрэнка на здымках фільма "Дзень гневу". 1982 г.

Уладзімір Басаў на здымках фільма "Бархатны сезон".

Фестывальны гід

"...Прывід", "Svet" і "Немаўля"

Беларускі дайджэст Міжнароднага фестывалю

Юбілейны "Лістапад", акрамя багатай міжнароднай праграмы, радуе і беларускім прадстаўніцтвам у асноўных конкурсах. Гэтую прыемную тэндэнцыю яшчэ пад час папярэдняй прэс-канферэнцыі акрэсліў генеральны дырэктар "Беларусь-фільма" Алег Сільвановіч, нагадаўшы, што сёлета Нацыянальная кінастудыя святкуе 85 гадоў з дня заснавання. Каб падтрымаць беларускіх кінематаграфістаў, "К" вырашыла вылучыць асноўныя прэм'еры і паказы, якія можна ўбачыць на кінафоруме.

Хорар і фэнтазі "...Прывід"

Так, сёння — 2 лістапада — у кінатэатры "Піянер" прэм'ерай карціны "Кіндарвілейскі прывід" Алены Туравай адкрываецца конкурс фільмаў для дзіцячай і юнацкай аўдыторыі "Лістападзік". Гэта трэцяя

поўнаметражная работа беларускага рэжысёра ды вядомага аніматара, і, як падкрэсліла сама аўтарка, стужка, вядома ж, не абыдзеца без запамінальных візуальных вынаходніцтваў ды ярскіх спецафектаў.

Як і ў знакамітай навеле Аскара Уайльда, па матывах якой і створана карціна, дзея будзе разгортвацца ў мурах старажытнага замка. У беларускай версіі "роля" гэтага важнага персанажа дасталася палацу Святаполк-Чацвярцінскіх, вядомаму глядачу па фільме Андрэя Кудзіненкі "Масакра". (Так і хочацца дадаць, што сядзіба становіцца сапраўднай кіназоркай.) У яго сцены па сцэнарыі і пераедзе з горада сям'я энергічнага прадзюсара Кастуся, дзе яе членаў чакае сустрэча з сапраўдным прывідам.

У фільме галоўную ролю таго самага прадзюсара іграе вядомы беларускі акцёр Раман Падалька. У акцёрскі ансамбль таксама ўвайшлі Аляся Самахавец, Валянцін Глушко, Сяргей Журавель, Зоя Белавосцік, Віктар Манаеў... Але больш за ўсіх "дасталася" акцёру-купалаўцу Вячаславу Паўлюцю, якому выпала доля ўвасобіць на экране ажно тры персанажы: артыст іграе ў "Кіндарвілейскім прывідзе" маладога гаспадара палаца, суровую жанчыну — наглядчыцу дома Капу і... самога прывіда. Шматлікія трукі, пераапраананні ды складаныя грывы — усё акцёр вынес непахісна, нават атрымліваючы задавальненне ад выканання няпростых задач.

Цікавая дэталь: Вячаслаў Паўлюцю ўжо здымаўся ў палацы Святаполк-Чацвярцінскіх — у той самай "Масакры", і вось ізноў — "вяртанне ў мінулае". Але гэтае дэжавю, адзначае ён, аказалася па-свойму надзвычай плённым. "Словам, Жалудок — гэта мой лёс", — жартуе акцёр.

Сама ж Алена Турава апісвае новую работу так: "Гэта добрая гісторыя пра барацьбу новага пакалення з памылкамі мінулага, пра вечнасць сямейных каштоўнасцей і адказнасць за лёсы блізкіх нам людзей". У жанравым плане фільм спалучае гатычную камедыю, хорар, фэнтэзі ды нават меладраму. Што ж, паспрабуем разабрацца, "куды завядзе" і чаму навучыць сучаснікаў наш Кіндарвілейскі прывід...

Працяг матэрыялу і кадры з фільмаў беларускіх творцаў — на стар. 6.

Трэба абмеркаваць!

Ці патрэбен нам чужы Хэлоўін?

Свята, сапраўды, нарадзілася не дзесьці пад старажытным Навагрудкам, а пайшло ад ірландскіх ды шатландскіх кельтаў. І гэты Вечар Усіх Святых адзначаўся 31 кастрычніка збольшага ў англамоўных краінах. Аднак глабалізацыя зрабіла сваю не надта белую справу: вірлавокія гарбузы са свечкамі ды касцюмы а-ля Франкенштэйн майструюцца моладдзю і на славянскіх землях, дарэчы, за пару дзён да нашых пракаветных Дзядоў, што напоўнены зусім іншым сэнсам — памяццю пра карані. Мы паспрабавалі гэта абмеркаваць.

Яўгенія ШАДРЫНА, дырэктар Зашырскага культурна-спартыўнага цэнтру Ельскага раёна:

— На Хэлоўін ёсць маладзёжны попыт. Таму штогод наша клубнае аб'яднанне "Равеснік" рыхтуе ды праводзіць гэтае свята. Імкнёмся, каб тут і ініцыятыва была — менавіта за юнакамі ды дзяўчатамі. У нас — 35 фарміраванняў (сем калектываў — народныя і ўзорныя), у тым ліку маладзёжны клуб "Равеснік". І кожны яго ўдзельнік цудоўна ведае: сваё свята трэба рабіць самім... Дарослае насельніцтва гэтым мерапрыемствам не надта цікавіцца.

Як і ўваход на дыскатэку, Хэлоўін — платны. Дарэчы, гадавы план па аказанні платных паслуг насельніцтву (а ў нас яго — 1 200 чалавек) — 60 мільёнаў рублёў. Дык вось, план гэты мы выканалі і з пачатку кастрычніка працуем на наступны год. Заўважце, што ў арэнду памяшканні не здаём, усе паслугі — творчыя: канцэрты, спектаклі, тэатралізацыі...

Яўген РАГІН, рэдактар аддзела газеты "Культура":

— Я асабіста мару пра глабалізацыю наадварот: калі не мы ў іх Хэлоўін пераймаем, а яны ў нас — штосьці кшталту Конікаў ці Пахавання стралы. Марыць нікому не забаронена. А пакуль і ў нашай моладзі Хэлоўін — у пашане. Не хачу быць рэтраградам. Урэшце, і рок-музыка нарадзілася калісьці не на Палессі (хоць гэўныя жніўныя спеўвы, да прыкладу, Чавускага раёна, нагадваюць рытмам сапраўдны

Галіна СУША, спецыяліст аддзела традыцыйнай культуры і аматарскай творчасці Інстытута культуры Беларусі:

— І блізка не было ў нашых нацыянальных традыцыях страшылак. Ніхто нікога не палохаў на святах, асабліва — моладзь, дзеці... Пярэпалах — гэта ўвогуле хвароба, палохаць — ганебна. А гарбуз — гэта страва, ежа, і псаваць яе не варта было. Па маім цвёрдым перакананні, трэба захоўваць беларускія традыцыі і не цягнуць за вушы з-за мяжы тое, што нам толькі на першы погляд падаецца цікавым ды важным. Ці ж можа стаць чужое нашым? Мо тое жальвае свята дзе і прыжылося сярод нашай моладзі. Але з гадамі ўсё пераасэнсоўваецца, пераацэньваецца і застаецца толькі сваё — тое, што ад продкаў зыходзіць. Так што не па чужое трэба кідацца, а сваё адраджаць...

хард-рок). Але вось што хацеў бы зазначыць наконт "Зрабіце мне страшна". Падаецца, нават Карней Чукоўскі казаў, што дзяцей вабіць жудаснае (памятаеце расповеды пра Чорны пакой і Чорнага чалавека?). І нічога, маўляў, у гэтым няма загана для станаўлення асобы. Іншая справа — як перавесці гэтае "страшнае" на беларускі грунт. Ды вельмі проста. На Акцябршчыне створаны пад адкрытым небам Музей нашых міфічных істот. Штосьці падобнае існуе і на падворку Дома рамёстваў пасёлка Русіно на Баранавіччыне. А што мы ведаем пра гэты "малы народзец"? Балазе "іканаграфія" Хатніка, Лазніка, Жытніка ды іншых стварыў геніяльны Валерыі Славук. Але ж трэба далей рушыць: сувеніры, мульцікі, казкі, тэатралізацыі могуць і павінны стварыць гэты забавляльна-відовішчны культ нашых "страшных" язычніцкіх герояў. Ірландцы з шатландцамі спінай захлынуцца ад зайздрасці!..

Дзяжурны па нумары

Ці адчыніць хакей закрыты музей?

Кастусь АНТАНОВІЧ,
рэдактар аддзела газеты "Культура"

Сёння пра падрыхтоўку да Чэмпіянату свету па хакеі, які пройдзе праз некалькі месяцаў у беларускай сталіцы, кажучы ці не ўсе. Яно і не дзіва: білеты на гульні нашай зборнай ужо практычна раскуплены! Але за пытаннямі пра будаўніцтва гатэляў, стварэнне сувенірнай прадукцыі, размяшчэнне шматмоўных указальнікаў і нават курсаў англійскай мовы для таксістаў ды міліцыянераў забываюць пра ўстановы культуры, і найперш — музей.

Зразумела, што сталічныя гіганты — Нацыянальны мастацкі і гістарычны музей да замежных турыстаў даўно прызвычаены. Тое ж можна сказаць і пра Дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Пра іх гаворка не пойдзе. А вось ці змогуць іншыя музей паспець за тым некалькі месяцаў належным чынам падрыхтавацца да арміі замежных турыстаў? Зразумела, змяняць экспазіцыі для замежнікаў ніхто не заклікае (хаця, перакананы, тыя ж чэшскія заўзятары з цікавасцю наведальні б выстаўку, прысвечаную дзейнасці Скарыны ў Празе, альбо (пры належнай рэкламе) візітам Янкі Купалы ў Чэхавакію).

А вось зрабіць якасныя буклеты на некалькіх мовах для кожнага музея — справа жыццёва неабходная. Ізноў-такі, у ідэале, варта ўлічваць (маю на ўвазе моўны аспект) не толькі заўзятараў з ЗША ды Канады, а і традыцыйна вялікія арміі прыхільнікаў сваіх каманд з Фінляндыі, Чэхіі, Славакіі, Францыі, Германіі ды, вядома ж, Расіі. Не рэальна выдаць за такі досыць кароткі час столькі шматмоўных буклетаў? Сваімі сіламі, можа, і так. Без дапамогі спонсараў, якія мусяць зацікавіцца размяшчэннем сваёй рэкламы на друкаванай прадукцыі, тут не абысціся. А спонсараў трэба шукаць!

Пераўтварэнне кожнага ведамаснага музея ў публічны — справа цяжкая ды не заўсёды эканамічна мэтазгодная. І тым не менш, чаму б не зладзіць хаця б пад час Чэмпіянату свету па хакеі, да прыкладу, тыдзень адкрытых дзвярэй у гэтыя музей?

Іншае пытанне — колькасць сталічных публічных музеяў. Вядома, па гэтым кампаненце мы і блізка не дацягваем да многіх еўрапейскіх сталіц. Лагічнае выйсце з гэтай сітуацыі могуць прапанаваць ведамасныя музей, калекцыі якіх тамсям не саступаюць музеяў, што маюць рэспубліканскі або гарадскі статус. Як не прыгадаць з гэтай нагоды Музей старажытнабеларускай культуры, які мае ўнікальную калекцыю ікананісаў, традыцыйных строяў, народнага мастацтва. На жаль, многім жыхарам Мінска ён абсалютна невядомы. Трапіць у гэты музей, які падпарадкоўваецца Цэнтру беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, можна толькі ў складзе групы па папярэдням запісе. Тое ж можна сказаць і пра Музей беларускай археалогіі Інстытута гісторыі НАН, які дэманструе не толькі каштоўныя старажытныя артэфакты, але і сучасны падыход да стварэння экспазіцыі. А ёсць жа яшчэ музей Нацыянальнай акадэміі навук, Нацыянальнага банка і нават Камітэта дзяржкантролю. Што і казаць, практычна кожнае міністэрства мае свой адмысловы музей, кожны з якіх, перакананы, будзе цікавы не толькі для асобных спецыялістаў.

Зразумела, пераўтварэнне кожнага ведамаснага музея ў публічны — справа вельмі цяжкая ды не заўсёды эканамічна мэтазгодная. І тым не менш, чаму б не зладзіць хаця б пад час Чэмпіянату свету па хакеі, да прыкладу, тыдзень адкрытых дзвярэй у гэтыя музей? Будзе цікава і гасцям нашай краіны, і яе жыхарам, нават не аматарам спартыўных баталій. Вядома ж, да гэтага трэба стварыць адпаведны шматмоўны дапаможнік, магчыма, віртуальны, каб кожны ахвотны змог даведацца пра ўнікальныя ўстановы, якія звычайна схаваны ад вачэй шырокай публікі.

Трэба заўважыць, што і чарговая, вельмі папулярная ў нашай краіне, Ноч музеяў прыпадае ў 2014-м якраз на экватар Чэмпіянату свету па хакеі. Варыянтаў яе правядзення — незлічонае мноства. Відавочна адно: колькасць наведвальнікаў у музей вырасце істотна. Гэта трэба ўлічваць і выкарыстоўваць у інтарэсах развіцця ўстаноў культуры.

(Працяг. Пачатак на стар. 1.)

Ураўнаванне "льготнага" статуса

У сваім грунтоўным дакладзе міністр культуры Барыс Святлоў акрэсліў адзін з лейтматываў юрыдычных інавацый: стварэнне больш спрыяльнай глебы для прыватнай ініцыятывы ў сферы культуры. Гэта датычыцца самых розных яе галін — ад народнай творчасці і да кінематаграфіі.

Прыкладам, літаральна пару месяцаў таму Закон аб народным мастацтве і народных промыслах запрацаваў у новай рэдакцыі. Дзяржаўная падтрымка адгэтуль можа распаўсюджвацца не толькі на арганізацыі, якія займаюцца вырабам народных промыслаў, але і на індывідуальных прадпрымальнікаў. Вядома, у тым ліку, калі іх сучасныя вырабы паўстаюць на аснове традыцыйных мастацка-тэхнічных прыёмаў — тое павінна засведчыць спецыяльная экспертыза.

Па словах міністра, мэтанакіраваная падтрымка народных майстроў паставіла іх нават у лепшае юрыдычнае становішча, чым маюць прафесіяналы. Рамесніцтва на Беларусі не лічыцца прадпрымальніцкай дзейнасцю, а вось прафесійны мастак, які прадае свае творы, дэ-юрэ павінен рэгістравацца як прадпрымальнік.

практыцы гэта даволі праблема-тычна: прыбытак ад такой дзейнасці далёка не заўсёды апраўдвае выдаткі на арганізацыйныя клопаты.

У сваю чаргу, начальнік юрыдычнага аддзела Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Алена Вештарт зазначыла, што Закон аб грамадскіх аб'яднаннях прадугледжвае і пэўныя шляхі вырашэння гэтай праблемы. Скарыстаўшыся аналогіямі з арганізацыямі спартыўнага профілю, можна вызначыць тыя віды дзейнасці, якімі могуць займацца творчыя саюзы без

ставіць перад сабой мэту стварэння ў гэтай галіне канкурэнтнага асяроддзя і прыцягнення прыватных інвестыцый, у тым ліку замежных. Але паколькі кінавытворчасці спадарожнічаюць вялікія рызыкі, дзяржава гатова аказваць пэўную падтрымку такім праектам. Падобная практыка замацавана юрыдычна і ўжо пачала ўкараняцца ў жыццё: у ліку пераможцаў Адкрытага Рэспубліканскага конкурсу кінапраектаў — восем камерцыйных арганізацый.

Як запэўніў Барыс Святлоў, дзяржава будзе і надалей шукаць новыя спосабы падтрымкі жыццяздольных культурных ініцыятыў — як дзяржаўных, так і прыватных. У звязку з гэтым, разглядаецца магчымаць выдзялення дзяржаўных грантаў на конкурснай аснове для рэалізацыі тых або іншых канкрэтных праектаў. Пра перспектывынасьць такога падыходу ўжо неаднаразова выказваліся многія эксперты.

У той самы час, актуальным застаецца і стварэнне спрыяльнай заканадаўчай базы для спонсарства і мецэнацтва. Старшыня Беларускага саюза дызайнераў Дзмітрый Сурскі прывёў у якасці прыкладу прыбалтыйскія краіны, дзе прадпрымальнікі могуць скіроўваць на патрэбы культуры 2% свайго падатку. І гэты прыклад вельмі зацікавіў прысутных парламентарыяў.

Лагічны этап культурнага заканадаўства: хто апынецца "па той бок", а хто — так і застаецца "за бортам"

Блок пытанняў, што з ходу не вырашыць

— Улічваючы тое, што стварэнне твораў мастацтва не мае паточнага характару, лічу мэтазгодным на заканадаўчым узроўні ўстанавіць: дзейнасць творчых работнікаў па стварэнні твораў мастацтва не з'яўляецца прадпрымальніцкай, — адначыў Барыс Святлоў.

Па словах міністра культуры, часнаспей ўжо таксама і статуіраваць дызайнерскую дзейнасць, забяспечыўшы яе роўнымі правамі з іншымі відамі мастацкай творчасці.

Старшыня Беларускай канфедэрацыі творчых саюзаў Уладзімір Пракапаў узяў балючую для мастакоў тэму аплаты арэнды і камунальных паслуг за карыстанне майстэрнямі — на сёння яны налічваюцца па камерцыйных тарифах. Па яго словах, ільгот па арэндзе не маюць і самі творчыя саюзы — у адрозненне ад добрай сотні іншых грамадскіх арганізацый. У выніку Канфедэрацыя не так даўно пазбылася свайго офіса і ўсё яшчэ застаецца віннай ладную суму.

Тэму прадоўжыла старшыня Беларускай гільдыі акцёраў кіно Святлана Сухавей. На сённяшні дзень творчыя саюзы, ураўнаваны ў правах з грамадскімі арганізацыямі, мусяць ствараць адмысловыя юрыдычныя асобы для таго, каб займацца тымі або іншымі відамі прадпрымальніцкай дзейнасці. На

утварэння новай юрыдычнай асобы, — скажам, правядзенне культурных імпрэз.

Што ж да ўраўнавання "льготнага" статуса рамесніка і мастака... Як адзначыла Алена Вештарт, такія прапановы Міністэрствам культуры ўжо скіраваны ў парламент, і цалкам імаверна, што неўзабаве яны знойдуць адлюстраванне ў Падатковым кодэксе.

Па словах Барыса Святлова, заканадаўства ў сферы кінематаграфіі

Злачыства без пакарання

Пытанне дзяржаўных ільгот закрунуў і начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ігар Чарняўскі — прымяняльна ўжо да сваёй сферы кампетэнцыі. На сённяшні дзень уласнікі помнікаў спадчыны могуць разлічваць на льготы па падатку на нерухомасць — у выпадку выканання імі заканадаўства.

Перад "чорнымі капальнікамі" павінен быў паўстаць сур'ёзны юрыдычны бар'ер: фактычна, яны апыналіся "па той бок" закону. Аднак забарона становіцца дзейснай толькі тады, калі вызначаецца адказнасць за яе парушэнне, а гэтага пакуль акурат і не зроблена.

Рэакцыя на рэдакцыю: якія артыкулы газеты

Да артыкула "Спачатку — зінгшпіль..."

№ 40

Uladzimir Piskunovich:

— Досыць адназначна — настолькі нават, што пасля катэгарычнага прысуду аўтаркі напачатку, можна і не паглыбляцца ў чытанне...

Да артыкула "Некаторыя прычыны скону тэатра" № 41

Oleg Chechenev:

— "Якая розніца, дрэнна ці добра пастаўлены спектакль? Зарабак людзям — плацім. Па колькасці план — выконваецца. "А мастацтва?" — "Дык мы ж тут ні на што і не прэтэндзем..." Рома, стопяцьсот!!! Было з чаго пісаць... А ёсць яшчэ асабістае назіранне: тое, што без разбору ставіцца дзеля птушакі, непазбежна асуджана на касавы правал... А калі на другім ці трэцім спектаклі ў зале салдаты — гэта ўжо звон...

Роман Цыркин:

— Набат!

Grigory Borovik:

— Вельмі актуальная тэма, але яна, на жаль, нікога не краае: ні "зверху", ні "знізу". Тэатр паступова ператвараецца ў тыповую чыноўніцкую ўстанову. Празмерна турбуючыся пра драматургію, рэжысуру ці акцёрскае мастацтва, мы забыліся, што сапраўдны тэатр пачынаецца не толькі знадворку, але і з "унутранага" выгляду (прафесійна арганізаваных тэатральных структур). Усё іншае — жыццё тэатра. Яго арганізаваць, вырасціць вельмі цяжка. Разбурыць — "росчырмак п'яра". Рома, моцы і вытрымкі!

Olga Galkevich:

— Даўно хачу напісаць пра тое, чаму сучасныя дзеці не любяць тэатр і хто іграе супраць вас, тэатралаў.

Oleg Chechenev:

— Вольга, напішы. Заўсёды цікавая думка гледача!

Па словах міністра культуры, час наспеў таксама статуіраваць дызайнерскую дзейнасць, забяспечыўшы яе роўнымі правамі з іншымі відамі мастацкай творчасці.

Адпаведна, помнік атрымлівае падтрымку толькі за тое, што ён існуе. У той самы час, на думку спецыяліста, больш лагічным было б ільгаціраваць менавіта правядзенне работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях.

— Гэтыя меры здатны заахвочваць уласнікаў у справе выкаранення праблем помнікаў, — перакананы Ігар Чарняўскі. — Прычым ільготы павінны тычыцца менавіта спецыфічных рэстаўрацыйных работ — скажам, аднаўлення ляпніны або гістарычнай муроўкі, — а не тых, якіяносяць агульнабудаўнічы характар...

Летась Міністэрства культуры прапанавала ўнесці папраўкі, якія дазвалялі б мясцовым органам улады “ўкладацца” сваімі сродкамі ў аднаўленне тых помнікаў спадчыны, што не з’яўляюцца дзяржаўнай уласнасцю. На жаль, ініцыятыва не была падтрымана: на сённяшні дзень Бюджэтны кодэкс дазваляе дзяржаўным органам фінансаваць работы толькі на “сваіх” аб’ектах. Такім чынам, “за бортам” засталіся многія выбітныя помнікі сакральнага дойлідства, надзвычай важныя для сваіх рэгіёнаў. У тым ліку, і размешчаныя ў маленькіх вёсках, дзе магчымасці ўласнікаў — саміх прыходаў — надзвычай абмежаваныя.

Натуральна, Ігар Чарняўскі не мог абмінуць увагай і тэму парушэнняў заканадаўства ў сферы аховы спадчыны. На жаль, механізм прыцягнення вінаватых да адказнасці ў некаторых выпадках пакуль не працуе. Так, у ліпені мінулага года Міністэрства культуры краіны ініцыявала забарону выкарыстання металадэтэктараў ды іншых падобных прылад пры правядзенні раскопак без дазволу Нацыянальнай акадэміі навук. Іншымі словамі, перад “чорнымі капальнікамі” павінен быў паўстаць сур’ёзны юрыдычны бар’ер: фактычна, яны апыналіся “па той бок” закону. Аднак забарона становіцца дзейснай толькі тады, калі вызначэцца адказнасць за яе парушэнне, а гэтага пакуль акурат і не зроблена. Сказаўшы “А”, трэба сказаць і “Б”: вызначыць канкрэтныя пакаранні для парушальнікаў у залежнасці ад

зробленай імі шкоды. Менавіта з такой прапановай і выступае сёння Міністэрства культуры краіны.

Адпаведныя санкцыі прапануецца таксама прымяняць і да “злосных парушальнікаў” базавых (і, адзначым, далёка не складаных для выканання) пунктаў заканадаўства — тых уласнікаў помнікаў спадчыны, якія наадрэз адмаўляюцца падпісаць ахоўнае абавязальства альбо ўстанавіваць адпаведную шыльду.

— Такія факты па-ранейшаму маюць месца, хаця Закон аб ахове спадчыны працуе ўжо з 1992 года, — адзначыў Ігар Чарняўскі. — Адпаведна, разлічваць выключна на законапаступлянасць асобных грамадзян, на жаль, не выпадае...

“Аднародны тавар”

Дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раман Матульскі закрануў у сваім выступленні не столькі трыя заканадаўчыя акты, што непасрэдна датычацца сферы яго дзейнасці, колькі нарматыўныя дакументы, якія маюць да яе, здавалася б, вельмі апасродкаванае дачыненне, але, тым не менш, даюцца ў знакі. Бо не заўсёды ўлічваюць тонкую спецыфіку бібліятэчнай працы.

Напрыклад, праблемы камплектавання фондаў шмат у чым звязаны з парадкам правядзення дзяржаўных закупаў. Справа ў тым, што афіцыйна кніжная прадукцыя лічыцца сёння “аднародным таварам”.

Праблемы камплектавання звязаны з парадкам правядзення дзяржзакупаў. Справа ў тым, што афіцыйна кніжная прадукцыя лічыцца “аднародным таварам”.

— Так, з пункта гледжання формы, кніга і сапраўды нічым не адрозніваецца, скажам, ад цэгля, — адзначыў Раман Матульскі. — Але паколькі найважнейшай спажывецкай яе ўласцівасцю з’яўляецца не форма, але менавіта змест, падобная ўніфікацыя выглядае не зусім дарэчнай. І ў выніку ўсе бібліятэкі мусяць сёння неяк знаходзіць выйсце з дадзенай сітуацыі...

У звязку з гэтым, агучана прапанова аднесці кнігу да пераліку выключэнняў, чаго яна, без сумневу, аб’ектыўна заслугоўвае. Іншая праблема датычыцца міжнароднага дакументаабмену. На сённяшні дзень друкаваная прадукцыя, якая ўвозіцца з-за мяжы, не абкладаецца пошлінамі, а вось электронныя дакументы пад гэтыя льготы не падпадаюць — пошліна складае 15%.

Раман Матульскі закрануў і пытанне абавязковага бясплатнага экзэмпляра, які выдаецца павінны адсылаць у 83 арганізацыі.

— Гэта агульнасусветная практыка, якая мае глыбокія гістарычныя карані, але... Лік атрымальнікаў у нашай краіне, безумоўна, вельмі вялікі, — адзначыў ён. — Пры цяперашніх накладках, якія шмат у якіх выпадках не перавышаюць 500 асобнікаў, выкананне закону становіцца для выдавецтваў сапраўдным эканамічным цяжарам...

На сённяшні дзень сферу культуры рэгулююць 7 Законаў Рэспублікі Беларусь, 20 Указаў Кіраўніка дзяржавы, больш як паўсотня пастановаў Урада краіны, па 100 з лішкам нарматыўна-прававых актаў Міністэрства культуры і рашэнняў мясцовых орнагаў улады.

— У гэтым масіве нарматыўных актаў складана арыентавацца нават спецыялістам, не кажучы ўжо пра простых грамадзян — тых жа работнікаў культуры, — адзначыла Алена Вештарт.

Таму ўжо ў самай хуткай перспектыве большасць гэтых нарматыўных дакументаў будзе аб’яднана ў адзіны Кодэкс аб культуры, канцэпцыя якой адобрана Кіраўніком дзяржавы.

Як адзначыла Алена Вештарт, гэты маштабны праект не мае прамых аналогій у сусветнай юрыдычнай практыцы. Аднак, у той жа час, яго стварэнне стала лагічным этапам той тэндэнцыі па кваліфікацыі заканадаўства, якая назіраецца як у нашай краіне, так і ў суседніх дзяржавах СНД.

Першапачатковая рэдакцыя Кодэкса ўжо створана, але яна патрабуе нямала датклівых дапрацовак. Часу для гэтага пакуль удосталь — плануецца, што дакумент будзе вынесены на разгляд Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь толькі ў красавіку 2015 года.

І можна спадзявацца, што многія з агучаных пад час “круглага стала” прапаноў знойдуць сваё адлюстраванне ў Кодэксе аб культуры. Ва ўсялякім выпадку, яны не выклікалі прэчанняў з боку прысутных парламентарыяў.

— Пад час нашай сустрэчы сфарміраваўся блок пытанняў, датычных не толькі сферы культуры, але і сумежных законаў, — падсумаваў вынікі “круглага стала” Генадзь Пальчык. — Натуральна, мы не здолеем вырашыць іх сходу, тут і цяпер. Іншая справа — сфарміраваць пералік далейшых задач, а потым карпатліва і паступова іх вырашаць з прыцягненнем профільных спецыялістаў. Але самае галоўнае: мы, парламентарыі, ні ў якім разе не павінны пакінуць закранутую сёння праблематыку без увагі. Прамоўленыя тут словы павінны неяк спрычыніцца да справы, станюцца паўплываць на шматграннае жыццё нашай культуры...

Ілья СВІРЫН

На маю думку...

Беларусы пад арт-трэндам: прысутныя ці не?

Павел ВАЙНИЦКІ, скульптар, мастацтвазнаўца, куратар мастацкіх праектаў

Існуе меркаванне, што беларускае мастацтва — “па-за contemporary art-працэсам у свеце”. На маю думку, гэта зусім не так. Бо існуюць прэцэдэнты ўдалай інтэграцыі беларускіх аўтараў у сучасныя мастацкія кантэксты, прычым як у камерцыйнай, так і ў “актуальнай” галінах. У якасці прыкладаў я назаву толькі дваіх мастакоў з ліку тых, каго ведаю асабіста.

Гэта Андрэй Асташоў, аўтар выкшталцонных бронзавых статуэтак на мяжы эратызму і маньерызму — уласна, выкшталцоная камбінацыя гэтых дзвюх якасцей і стала яго пазнавальным трэйд-маркам. Андрэй — камерцыйна паспяхова ў Еўропе аўтар, які не імкнецца рэкламаваць свае поспехі на радзіме, але мае тут выдатна арганізаваную вытворчасць для стварэння сваіх скульптурак, што разыходзяцца ў прыватныя калекцыі. Пераважна — за межамі краіны. Дарэчы, ён — уладальнік галерэі ў цэнтры Мінска, якая носіць ягонае імя. Але, заўважу, я не маю інфармацыі наконт наяўнасці ў ёй продажаў.

А яшчэ — Марына Напрушкіна — лаўрэат спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі ў 1999 годзе. Цяпер яна жыхарка Берліну і заўсёдна міжнародных біенале. Аднак, эксперты камісіі па прызначэнні стыпендыі, мякка кажучы, не пазналі б стылю Марыны. Яна намацала запатрабаваны інтэрнацыянальны трэнд і ўдала знайшла арт-нішу для каталізацыі ўласных творчых пошукаў. Такім чынам, мы маем выдатны “экспартны варыянт” ангажаванага беларускага мастацтва. Ізноў жа, узнікае пытанне аб патрэбнасці ейнай творчасці ў айчынным мастацкім працэсе, з якога яна самавыключылася.

Гуляць па інтэрнацыянальных правілах зусім не цяжка! Прасцей будаваць арт-кар’еру пад наяўныя моцныя сусветныя трэнды. Зрабіць жа сваё ў лакальным кантэксце ды прагучаць у кантэксце інтэрнацыянальным — складана.

Імёнаў падобных — запатрабаваных у свеце — беларускіх твораў можна, на самой справе, назваць даволі шмат. Але, што характэрна, уключэнне ў замежны арт-працэс у большасці выпадкаў звязана з выключэннем з кантэксту айчыннага. Я, шчыра кажучы, не ведаю, ці задавальняе гэта саміх мастакоў. Адсюль, з беларускага боку, індывідуальныя вырашэнні дилемы “айчыннае/замежнае” бачацца як засяроджванне на замежнай кар’еры і заняўданне тутэйшай арт-актыўнасці. Ну, зразумела, нічога благага тут няма: проста, выбар прыярытэтаў. Прагрэсіўны беларускі мастак арыентуецца найперш на глабальны арт-сусвет — і, на жаль, ігнаруе лакальны, родны.

Пры ўсёй маёй павазе да несумненых поспехаў дваіх названых ды і шэрагу іншых беларускіх мастакоў — паўнаватасных удзельнікаў сусветнага contemporary art-працэсу, — іх творчасць мне падаецца нейкай штучнай, ненатуральнай, у нечым нават абмежаванай. І справа нават не ў пэўнай адарванасці ад краіны паходжання, працы на замежных гледачоў/інстытуцыі замест айчынных. Найперш — адчуваецца “ўціснутасць”, калі можна так сказаць, творчых індывідуальнасцей у даволі жорсткія рамкі, неабходныя для тамтэйшай запатрабаванасці. Ведаецца, гуляць па інтэрнацыянальных правілах зусім не цяжка! Прасцей будаваць арт-кар’еру пад наяўныя моцныя сусветныя трэнды. А вось зрабіць нешта сваё, індывідуальнае, асобнае і асабістае, у лакальным кантэксце ды прагучаць у кантэксце інтэрнацыянальным — складана.

Не мае асаблівага сэнсу капіраваць канцэпцыі і стратэгіі — гэта, у прынцыпе, ужо і не цікава, бо заўсёды ёсць першакрыніцы ды першаадкрывальнікі. Стараннае апалагетства не кажа пра сапраўднае далучэнне да цэнтры. Ды і большасць твораў інтэрнацыянальна арыентаваных (і нават запатрабаваных) беларускіх аўтараў, на вялікі жаль, уяўляюць з сябе гэтыя механістычныя практыкаванні-запавычванні, якія, магчыма, і арыгінальныя ў межах краіны (“Для Беларусі гэта ўпершыню!” — галоўны аргумент прыхільнікаў), але пры знаёмстве з прататыпамі падаюцца безнадзейна несучаснымі.

Такім чынам, на мой погляд, праблема палягае не ў адсутнасці беларусаў у сучасным арт-працэсе, а наадварот — у іхняй прысутнасці там. Прысутнасці ўніфікаванай і “небеларускай”.

чытачы каментуюць у сацыяльных сетках?

Дзяніс Фешчанка:

— Усё да геніяльнасці проста, альбо наадварот: вельмі складана...

Olga Galkevich:

— Але, як глядач я напісала б пра іншае, я напішу як работнік сферы адукацыі. Пра тое, як школы і настаўнікі скупляюць білеты, аплачваючы жудасныя пастаноўкі, а на тое, на што сапраўды трэба схадзіць, часу амаль няма за гэтай прымусоўкай...

Александр Дольников:

— Рома! Ты маеш рацыю, безумоўна, але дырэктар тэатра і галоўны рэжысёр заўсёды будуць знаходзіцца ў канфлікце. Гэта два розныя мужчыны, закаханыя ў адну жанчыну. Дырэктар глядзіць, колькі гледачоў прыйшло на спектакль, а галоўны рэжысёр — колькі засталася ў зале... Многія з названых табой дырэктараў тэатраў канфліктавалі з галоўнымі рэжысёрамі. Я гэта цудоўна ведаю. І ты ведаеш. І ўсе ведаюць. Так што даводзіцца мірыцца ці разводзіцца...

Olegas Ziugzda:

— Можна сказаць і так. Але тэатр толькі адлюстроўвае соцыум. Там і шукайце прычыны.

Да артыкула

“Як займець ансамбль-пабрацім?” № 29

Людміла:

— Дзякуй, што напісалі пра нас! Курган мала хто ведае. Нас, беларусаў, тут няшмат — 6 000 чалавек па статыстычных даных, — але мы кантактуем...

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара.

Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kultura_by!

(Працяг. Пачатак на стар. 3.)

Музычныя паралелі

Сёння на кінафестывалі — дзень яшчэ адной беларускай прэм'еры: дакументальнай. Сваю новую карціну ў асноўным конкурсе дакументальнага кіно ў кінатэатры "Мір" прадставіць наш званы рэжысёр Галіна Адамовіч. Ейная стужка "Музыка военная" — пра барда і паэта Марка Мермана — спалучае ў сабе музычны план з філасофскім.

— Фільм атрымаўся вельмі эмацыйным, — распавяла "К" пра сваю работу дакументаліст. — Магчыма, ён не асабліва прыйдзецца дастадобы тым, хто абьяквы да бардаўскай песні, але ў цэнтры стужкі — незвычайны лёс музыкі, яго адметная і ўнікальная сувязь з ягонай малой радзімай...

Марк Мерман — бард родам з Мінска, які абдубуе як аўтар менавіта ў сталічным асяродку 1980-х. Пабываўшы ў Ізраілі і Канадзе, ён ужо даўно жыве ў Амерыцы. Аднак сувязь паэта з беларускай сталіцай не перарвалася, ды нават развіваецца дзіўным чынам. Доказам таму — песні Марка, большасць якіх прысвечана Вялікай Айчыннай вайне. Іншымі словамі, бард, сачыняючы песні пра вайну, знаходзіць свой шлях да радзімы.

Кадры з фільмаў: "Кіндарвілейскі прывід";

... "Роля";

"...Прывід", "Svet" і "Немаўля"

— Вельмі незвычайна, што Марк абраў для сябе гэтую складаную тэму, — падкрэслівае рэжысёр, — але праз яе ён адчувае сувязь з гісторыяй сваёй краіны, горада, з гісторыяй сваіх бацькоў. І фільм, у выніку, атрымаўся надзвычай мінскім...

Дарэчы, свой першы за апошнія пятнаццаць гадоў "соньнік" у Мінску Марк Мерман даў менавіта па просьбе аўтара фільма.

— Пра гэтую Асобу мне хацелася стварыць стужку ўжо больш за дзесяцігоддзе, — адзначае Галіна Адамовіч. — І, нарэшце, сёлета ўсё сышлося. Вельмі радуе тое, што мы зрабілі фільм раней за іншых кінематографістаў, бо Марк — надзвычай папулярны аўтар у бардаўскіх колах розных краін. Сімвалічна, што і прэм'ера "Музыкі военнай" адбудзецца менавіта ў Мінску...

Пра гасцей форуму і склад журы — на стар. 6.

Дарэчы, музычная "тэма", якой распачынае беларускую дакументальную праграму Галіна Адамовіч, будзе падтрымана і іншымі айчыннымі дакументалістамі. Так, у рамках пазаконкурсных паказаў дакументалістыкі адбудзецца прэм'ера стужкі Ігара Чышчэні "Андраэй Такіданг. Спынюся на сярэдзіне" пра беларускага паэта і музыку з гурта "Рэха". Алена Цагельская, ужо ў рамках спецпраграмы "Музыка.doc", прадставіць карціну пра славутага беларускага блюзмена Святаслава Хадановіча "Svet" — паказ фільма можа назваць калі не прэм'ерным, то вельмі рэдкім. Партрэт кампазітара класічнай музыкі, які стварыў у сваёй карціне "Семдзясят пятая восень Андрэя Мдзівані" Міхаіл Жданоўскі, адмысловым чынам завяршае названы блок.

Аднак расслабляцца не варта: у "Беларускай панараме" ёсць яшчэ адна "нацыянальная прэм'ера" — стужка Ігара Цімафеева "Крокі над вадой". Яна — пра мастака-інваліда Анатоля Галушку, творчасць якога, пазначаюць аўтары, нагадвае

Беларускі дайджэст Міжнароднага фестывалю

пра тое, што немагчымае магчыма. Словам, людзі культуры і мастацтва, "людзі святла", у нашых дакументалістаў як ніколі "ў трэндзе".

Ракавая "Роля"

У асноўным конкурсе ігравога кіно Беларусь будзе прадстаўлена работай расійскага рэжысёра Канстанціна Лапушанскага "Роля". "К" пісала ўжо пра гэтую стужку, адзначаючы яе адносна прыналежнасць да беларускай культуры: яна з'яўляецца плёнам сумеснай вытворчасці чатырох краін: Беларусі, Расіі, Фінляндыі і Германіі. Тым не менш, глядзец фільм варта. Таму што творы Лапушанскага, якога называюць вучнем Андрэя Таркоўскага, — гэта сапраўднае падарожжа ў аўтарскі кінематограф: са сваім светапоглядам, вымярэннямі ды эстэтыкай. Не стала выключэннем і "Роля": кіно ахінае глядача нібыта белая імгла, праз якую пачынаюць праступаць дзіўныя абліччы, — і ўжо адарваць вачэй ад рухаў, марды памылак гэтых постацей з іншага часу і прасторы немагчыма...

У галоўнай ролі ў стужцы — расійскі акцёр Максім Суханаў. Таксама ў фільме задзейнічаны Леанід Мазгавай, Анастасія Шавялёва, Марыя Ярвенхельмі, Ігар Галавін, Тамара Міронава, Зінаіда Зубкова ды іншыя. Паказ стужкі "Роля" адбудзецца 3 лістапада ў Доме кіно.

... "Svet";

... "Музыка военная";

... "Фокус";

... "Кастусь Каліноўскі".

"Кастусь Каліноўскі" — з саўндтрэкам

На "Лістападзе" нас чакае і праект "Тузін. Немаўля", які стартаваў летась, сёлета трапіў у пазаконкурсны паказ форуму. Сутнасць яго, нагадаем, наступная: класіка нямога кіно ў жывым музычным суправаджэнні. Убачыць падобныя рарытэты на вялікім экране — падкрэслі, што гаворка ідзе цяпер пра стужкі беларускага нямога кінематографа (!) — практычна немагчыма. А музыканты адмыслова для фільмаў стварылі, лічы, самастойны прадукт. Адным словам, праект журналіста і культурнага менеджара Сяргея Будкіна для нашай кінамузычнай прасторы — гэта сапраўды "тое, што доктар прапісаў": патрыятычна, маштабна ды сучасна.

Дык вось, 3 лістапада ў кінатэатры "Перамога" будзе дэманстравацца наступны рэдкі карціны "Белдзяржкіно": "Кастусь Каліноўскі" Уладзіміра Гардзіна (1927 г.) у суправаджэнні авангарднага кампазітара Сяргея Пукста, "Прастыпутка" Восіпа Фрэліха (1926 г.) — пад музыку беларускамоўнага гурта з Польшчы "llo&friends", "У агні народжаная" Уладзіміра Корш-Сабліна (1929 г.) — пад акампанемент беларускага пост-метал гурта "Re1ikt". Стужкі для публічнага паказу прадастаў-

лены на кінаплёнцы Дзяржфільмафондам Расіі. Словам, усім тым, каго цікавіць золак беларускага кінематографа, яго спробы, пошукі і этапы, варта быць на падзеі абавязкова. Вядома, як і тым, хто проста хоча паслухаць добрую музыку.

— У стужцы, якую мне выпала трактаваць у музыцы — "Кастусь Каліноўскі", — падзяліўся сваім бачаннем карціны музыкант і, дарэчы, калумніст "К" Сяргей Пукст, — я вырашыў вылучыць яе драматычную гісторыю, а не толькі, як кажуць, "беларускі баявік". Захацелася дадаць экспрэсіі, бо ў фільме спляліся, з аднаго боку, народная барацьба, з іншага ж — шэраг асабістых жыццёвых перыпетыяў, некалькі любоўных ліній... Адпаведна, гэта надае стужцы неадназначнае вымярэнне. Існуе некалькі нечаканых момантаў: вайну мне не хацелася падаваць выключна як баявую дзеянні — уяўлялася паднесці яе ў пацыфісцкім, нават у нейкім такім моманце, які "завісае"... Хацелася паказаць, што чалавечыя лёсы кінуць у кацёл гісторыі. Словам, фільм, пры ўсім відавочным сімпатых, не малое стопрацэнтнай "чорна-белай" карціны, дзе ёсць адно пазітыўнае ды негатыўнае героі...

У фокусе — моладзь

Нарэшце, маладыя кінематографісты. Пазнаёміцца з тым, што робяць студэнты і выпускнікі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, можна будзе на адмысловым паказе "Кінаарт па-беларуску", які адбудзецца 6 лістапада ў Доме кіно. У праграме — пяць стужак: "Заплюшчы вочы" Нэлы Васілеўскай, "У лодцы" Андрэя Грынько, "Гульні са смерцю" Алесі Камяковай, "Шлюб" Марыі Макішавай і анімацыя Марыі Матусевіч "Фокус". Дарэчы, пакуль рыхтаваўся падборка кінаарту, фільм выпускніцы курса Міхаіла Тумелі і Алены Пяткевіч стаў пераможцам Фестывалю беларускага кіно "Vulva Movie". Словам, у "Фокуса" ўжо ёсць гісторыя. Мо з часам яна з'явіцца і ў іншых работ?..

Падрыхтавала
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Амаль месяц доўжыўся III Міжнародны форум тэатральнага мастацтва "ТЭАРТ", падарыўшы глядачам 19 спектакляў (многія з іх паўтараліся неаднойчы) з 8 краін свету. Бо акрамя 16 пастановак асноўнай праграмы была яшчэ і дадатковая!

Паміж колькасцю і якасцю

Мантаж пастановак, паводле фестывальнай статыстыкі, заняў ледзь не 500 гадзін. Але галоўнае тут — не "звычайная" лічба, а тое, што ўсё на фестывалі працавала, як добра адладжаны гадзіннік. Спектаклі праходзілі на розных, у тым ліку не прыстасаваных, пляцоўках. Многія пастаноўкі патрабавалі павышаных намаганняў з боку тэатральных службаў і шматлікіх валанцёраў. Але ўсё своечасова вырашалася і было нябачным для глядачоў. Затое заўважнай была праца фестывальнага сайта, дзе аператыўна з'яўляліся не толькі анонсы, але і справаздачы пра кожнае мерапрыемства, шматлікія фотаздымкі ды іншая карысная інфармацыя. Іншым фестывалем — найперш, музычным — тут ёсць чаму павучыцца.

Арганізатары падлічылі, што форум наведала пяць тысяч глядачоў. Але гэтая лічба — адносная. На фестывалі было шмат заўсёднакаў, а гэта значыць, што агульная колькасць "ахопленых"

Роспачы "паводле У.Караткевіча. Сёлета ж такіх замоўленых фестывалам спектакляў стала ажно чатыры. Разам з тымі пастаноўкамі, што былі ўключаны ў асноўную ці дадатковую фестывальную праграму, беларускі блок складаўся ажно з васьмі спектакляў. Пры гэтым уласна за колькасцю ніхто не гнаўся. Уразіла якасць: лепшыя беларускія пастаноўкі не толькі не саступалі замежным, але і, здаралася, пераўзыходзілі іх.

У гэтым сэнсе фестываль канчаткова парушыў межы паміж сталічнымі тэатрамі — і несталічнымі, дзяржаўнымі — і прыватнымі. Ну а пра тое, што ў сучасным тэатры даўно не існуе рэзкага падзелу на традыцыйныя формы ды эксперымент, "чыстыя" жанры і сінтэз, і казаць не трэба. Таму паспрабуем пераадолець спакусу разглядаць беларускія спектаклі адасоблена — наадварот, пакінем іх у агульным фестывальным кантэксце, параўноўваючы з блізкімі па тэме ці

маадносін набывалі няспешнасць разгортку, нечаканыя ракурсы, глыбокае філасофскае асэнсаванне.

Двойчы на фестывалі перачытваўся Шэкспір. Дзяржаўны драматычны тэатр "Прытулак камедыянта" з Санкт-Пецярбурга прывёз спектакль "Лір" у пастаноўцы Канстанціна Багамолава, дзе акрамя абрысаў і найбольш вядомых шэкспіраўскіх фрагментаў у перакладзе М.Кузьміна выкарыстаны самыя розныя тэксты — ад Нішцэ да "Адкрыцця Іаана Багаслова" ды вершаў С.Маршака. А ў дадатковай праграме Магілёўскі абласны тэатр лялек прадставіў "трагіфарш у 2-х дзеях" "Гамлет", уганараваны Гран-пры на форуме "М.@rt.-кантакт-2013".

Абодва спектаклі аказаліся надзвычай нацыянальнымі — ужо па сваім змесце. Прычым не толькі таму, што ў "Ліры" ўвесь час згадваліся Красная плошча, Крэмль, Інстытут Сербскага, псіхалягчыніца Калужскай вобласці як саветкія рэаліі 1940-х, даведзеныя да

Несталіца — сталіца — сусвет: першыя вынікі "ТЭАРТ" а-2013

(мастак — Аляксандр Вахрамееў). Спектакль нашлігаваны вобразамі-"пярэкрутамі". Клінікі рыдлёвак "ператвараюцца" ў надмагільныя помнікі з "партрэтамі", а тронкі — у могілкавыя крыжы. Карона — у эдлік. Магільшчыкі — у чарвякоў...

У кожнага героя (прытым, што адзін артыст выконвае адразу некалькі роляў) — адметная пластыка, ажно да балетных падтрымак. Але спектакль ніколі не адбываўся б без сапраўды геніяльнага Гамлета — маладога і вельмі перспектыўнага Юрыя Дзівакова, які выкладаецца

Сцэна са спектакля "Кацярына Іванаўна".

З'яднананыя палярнасці У.Ш.

Сцэна са спектакля "Гамлет".

фестывалем чалавек аказалася крыху меншай. Затое "пастаянная публіка", дзе пераважала мастацкая інтэлігенцыя і творчая моладзь, — паказчык устойлівай цікавасці да тэатральных ноу-хау.

"ТЭАРТ" ужо займае імідж аднаго з самых "прасунутых" тэатральных форумаў у краіне і нават замежжы. Сваёй місіяй арганізатары лічаць, паводле ўласнага прызнання, "фарміраванне ўдумлівага атачэння і скіраванасць у будучыню". Насамрэч, сярод галоўных задач фестывалю, пры адсутнасці на ім конкурснай праграмы, — падтрымка лепшых здабыткаў сучаснай нацыянальнай тэатральнай культуры і стымуляванне творчых пошукаў, якія могуць зрушыць яе да новых гарызонтаў. Таму вельмі важна, што гэты форум не толькі рупліва "збірае" ўжо ўзрошчанае, але і ўзрошчвае сам. Іншымі словамі, замаўляе да фестывалю новыя беларускія ды сумесныя праекты. Прычым ва ўсё большай колькасці. Летась Цэнтр візуальных і выканальніцкіх мастацтваў "Арт Карпэрэйшан" з дапамогай спонсараў ажыццявіў пастаноўку "Ладдзі

стылі замежжы: толькі так можна вызначыць, на якім узроўні сёння знаходзіцца перадавое мастацтва Беларусі (бо на "ТЭАРТ" "сярэднестатыстычныя" спектаклі не вылучаюцца: ні нашы, ні замежныя).

Шэкспір ці...

Нягледзячы на тое, што спектакляў "новай драмы" на цяперашнім форуме значна паболела і менавіта яны аказаліся на піку ўвагі тэатральнай грамадскасці, пачнём — з класікі. Цікава, што на сёлетнім фестывалі аказаліся адразу тры спектаклі, у якія былі ўдзельнічалі элементы старажытнагрэчаскага тэатра: "(А) палонія" Новага тэатра з Варшавы, "Песня пра маці і Айчыну" Тэатра Польскага ў Вроцлаве і "Muck" Кампаніі Бэлы Пінтэра з Будапешта. Такі ход, у першых двух выпадках прадугледжаны ўжо ў саміх п'есах, а ў трэцім — непасрэдна ў пастаноўцы, надаваў спектаклям не толькі адметную форму, але і выхад у вечнасць, яднаючы надзённыя праблемы XX — XXI стагоддзяў з антычнай міфалогіяй. Трагедыя генацыду часоў Другой сусветнай вайны і нават побытавая драма сямейных уззе-

абсурдысцкай мяжы. Сама пастаноўка атрымалася надзвычай рэзкай, нават жорсткай, без аніякіх "сантыментаў" (сцэна першай шлюбнай ночы вырашана... стрэламі пісталету па інтымных месцах), з прынцыповымі момантамі то "тэатра паказу", то стылізацыі пад строга дакументальны аповед і нават натуралізм у выяўленні побытавых дэталей. Калі героі ядуць бульбу, дык самую сапраўдную, з якой пара ідзе. А калі вырываюць вочы (праўда, штопарам), дык ліецца вадкасць — быццам з-пад вейкаў. І разам з гэтым, замест карты, згодна з якой Лір падзяляе каралеўства, — гумавае надзіманая жанчына. Замест вайсковых касак на лініі фронту — начныя гаршкі. Усё павернута на 180 градусаў, без паўтонаў адценняў-ваганяў. Ажно да таго, што ўсе мужчынскія ролі іграюць жанчыны — і наадварот. Спектакль зробо-

лены надзвычай прафесійна, адбудаваны па форме. Але ж "глядзіцца" ён розумам, як добрая крыжаванка. А некаторая безаплячыйнасць выклікае не меншыя пытанні, чым тыя штампы, супраць якіх змагаліся пастаноўшчыкі.

"Несталічны" суперспект

Магілёўскі "Гамлет", пастаўлены галоўным рэжысёрам тэатра Ігарам Казаковым, — не менш экстрагантны і парадаксальны. Але замест пазіцыі "ад зваротнага" тут куды больш не сарказму, а гулівай іроніі, якая настрайвае на яшчэ больш актыўны пошук асацыяцый. Беларускасць спектакля — у яго вясялай "рознакаляровасці", мностве сэнсавых адценняў (пры агульнай бела-чорна-чырвовай сцэнаграфіі), нарэшце — у народных традыцыях лялек з матэрыі. Розных памераў, усе яны вельмі стыльныя, з'яднананыя адной семантычна-эстэтычнай ідэяй

Сцэна са спектакля "Лір".

не на "ўсе сто", а на "працэнтаў пяцьсот", калі не больш. У той час як іншыя артысты імкнуцца ў сталіцу, ён зрабіў зваротны шлях — задоўга да таго, як Магілёў паспеў набыць статус Культурнай сталіцы. І сёння ўявіць гэтую пастаноўку з іншым выканаўцам — немагчыма.

Гамлет паўстае пародыяй на супермена, збіраючы ў сваіх паводзінах не толькі кіношна-мульцяшныя, але і оперныя штампы. Скрозь смех узрастае трагедыя — і гэтае шчыльнае суседства гумару і смерці як найлепшым чынам адпавядае эстэтыцы Шэкспіра, пабудаванай на "з'яднаных палярнасцях".

Яшчэ адной дэталлю на карысць "Шэкспіра па-беларуску" з'яўляецца... музыка. У пецярбургскім "Ліры" выкарыстоўвалася полістылявая "нарэзка": ад папулярных даваенных мелодый, якія малявалі эпоху, да сучаснага сімфанізму, што перадаваў эмацыяны стан дзеі. У нашым "Гамлеце" таксама ёсць цытаты — двух польскіх аўтараў. Але Ягор Забелаў далучыў да іх шмат аўтарскай музыкі, што стварае вобраз няўмольнасці: з асобных разрозненых гукаў раптам складаецца жудаснае па прымітыўнасці регретыіт mobile — штосьці на кшталт "вечнага рухавіка", здольнага змесці ўсё на сваім шляху. Дый цытаваны паланэз быццам "паступова нараджаецца" з мінімалісцкіх спалучэнняў, дзе часам задзейнічаны і "гукі сцэны", прычым у пэўнай

Працяг разважанняў пра "ТЭАРТ" і айчыннае тэатральнае мастацтва чытайце ў наступных нумарах "К".

паслядоўнасці і рытме, што таксама складае своеасаблівую мінімалісцкую кампазіцыю.

А вось яшчэ адна "несталічная", але ўганараваная пастаноўка — "Кацярына Іванаўна" Л.Андрэева, уваасобленая Яўгенам Марчэлі ў яраслаўскім тэатры імя Ф.Волкава і адзначаная расійскай "Залатою Маскай", — пакінула супярэчлівыя ўражанні. З аднаго боку, спектакль паказаў прыклад таго, як звыклы псіхалагічны тэатр можна давесці да найвышэйшай кропкі экспрэсіянізму. З іншага ж — вымусіў задумацца пра мастацкую вагу некаторых прэмій. Бо для несталічнага расійскага тэатра (асабліва ў параўнанні з тым, што і як ставіцца ў тамтэйшай глыбініцы) — гэта суперузровень. А ў параўнанні з сусветнымі тэндэнцыямі — штосьці досыць трывіяльнае. Што ж, тым каштоўнейшыя павінны быць для нас дасягненні "Гамлета"...

**Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Аляксандра ДЗМІТРЬЕВА
і з архіва форуму**

Фестывальны гід

Хто прыехаў на “Лістапад”?

Журы

Сёлета журы асноўнага конкурсу ігравога кіно “Лістапада” ўзначальвае расійскі рэжысёр Аляксандр Зяльдовіч. Аўтар такіх нашумелых стужак, як “Масква” і “Мішэнь”, зробленых у суаўтарстве з Уладзімірам Сарокіным, ён мае славу рэжысёра радыкальнага, смелага і правакатыўнага. Між тым, фільмы кінематографіста — гэта па-эстэцку вывераныя работы, з адметным поглядам аўтара на сучаснасць, над якімі Аляксандр Зяльдовіч працуе карпатліва і доўга. Напярэдадні Мінскага кінафестывалю “К” звярнулася да ўдзельніка міжнародных кінафорумаў у Берліне, Венецыі, Лондане, Мюнхене і Карлавах Варах, уладальніка разнастайных кінапрэмій, рэжысёра Аляксандра ЗЯЛЬДОВІЧА з просьбай адказаць на некалькі пытанняў. І старшыня прафесійнага журы “Лістапада” даслаў нам адказы ў “бліц-фармаце”.

— Аляксандр Яфімавіч, чым вас прывабіла прапанава ўзначаліць журы асноўнага конкурсу ігравога кіно Мінскага кінафестывалю?

— Праграмай і рэпутацыяй фестывалю.

— Цікава, што для вас — “сапраўднае” кіно?

— І мне гэта таксама цікава.

— Вашы нашумелыя карціны “Масква”, “Мішэнь” — работы, якія задаюць новую планку ўспрыняцця расійскага кінематографіста. З аднаго боку, гэта кіно, вядома, жыве ў прасторы рускай культуры. З іншага ж — яно мае форму глабальнага выказвання, быццам бы выходзячы за рамкі класічнага твора ў варыятыўнасць медыя. Наколькі актуальнае для вас паняцце “нацыянальнае кіно”? Якія формы, на ваш погляд, яно сёння здольнае прымаць?

— На мой погляд, нацыянальнае кіно — гэта кіно, знятае на мове канкрэтнай краіны, а не на англійскай або кітайскай мовах.

— Якім будзе ваш наступны фільм?

— Хацелася б, каб — добрым.

— І якое пытанне, на ваш погляд, прыйшло сёння на змену адвечнаму, таму, што аднойчы задаў М.Чарнышэўскі: “Што рабіць?”?

— “Колькі можна?”

Адзначым, што ў каманду міжнароднага журы кінематографістаў асноўнага конкурсу таксама ўвайшлі праграмны дырэктар Адкрытага расійскага кінафестывалю “Кінатаўр” Сітора Аліева, рэжысёр, сцэнарыст і прызёр міжнародных кінафорумаў з Казахстана Даржан Амірбаеў, акцёр тэатра і кіно, народны артыст Літвы Юозас Будраіціс і беларускі кіназнаўца, педагог, доктар філалагічных навук Ніна Фральцова.

Як адзначылі арганізатары форуму, сёлета галоўны акцэнт на фестывалі зроблены менавіта на аўтарскае кіно. У Мінск прыедуць прадстаўнікі менавіта такога кінематографіста, прысутнасць якіх стала б гонарам для многіх форумаў Еўропы.

Госці

Філіпінскі рэжысёр Брыянтэ Мьяндоса, чья карціна “Лола” брала ўдзел у “Лістападзе-2010”, стаў госцем “Лістапада-2013”. Што і казаць, рэжысёр, які вывёў філіпінскае кіно на новы ўзровень, у якасці гасця мінскага кінафорума — неацэнны падарунак. Рэжысёр прадставіць глядачу дзве свае стужкі: “Палонныя” і “Чэрава тваё”. Мяркую, майстар-клас ад наватара з Сан-Фернанда стане каштоўным урокам для маладых беларускіх кінематографістаў.

Вядома, нельга прапусціць і фотавыстаўку Юозаса Будраіціса “Маё кіно. 1970 — 1990-я”, якая адкрыецца ў кінатэатры “Цэнтральны” 4 лістапада. Колькі рэпрадукцый з яе — у рубрыцы “Фотасюжэт нумара” на стар. 3. “Сёння асабліва каштоўныя фатаграфічныя партрэты Будраіціса, на якіх мы бачым тых, каго ўжо няма: Алега Янкоўскага, Георгія Буркова, Інакэнды Смактуноўскага, Аляксандра Кайданоўскага, апэратараў Сяргея Урусейскага і Аляксандра Княжынскага, пі-

Кадр з фільма “Вечнае вяртанне” Кіры Муратавай.

Так, на “Лістапад-2013” пры падтрымцы Пасольства Французскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь прыехала французскі рэжысёр Клэр Дэні — адна з самых яркіх прадстаўніц сучаснага аўтарскага кіно. На кінафестывалі ладзіцца яе рэтраспектыва з 9 фільмаў, у рамках якой адбудзецца і прэзентацыя апошняй стужкі аўтара “Слаўныя вырадкі”, што ўдзельнічала ў праграме сёлетняга Канскага кінафорума. Адзначаецца, што паказ стане прэм’ерным не толькі для Беларусі, але і для ўсіх краін СНД. А “бескампрамісная Клэр” пасля прагляду асабіста адкажа на пытанні глядачоў.

Даведацца пра фільмы беларускіх твораў на сёлетнім “Лістападзе”, а таксама пазнаёміцца з кадрамі фотавыстаўкі знакамітага артыста Юозаса Будраіціса можна на стар. 3, 6.

Актуальны аўтар Аляксандр Веладзінскі, рэжысёр стужкі “Географ глобус прапіў” з удзелам Кастанціна Хабенскага, прыедзе ў сталіцу 7 лістапада. А незабыўная Вера з карціны Паўла Чухрая “Кіроўца для Веры” актрыса Алена Бабенка ў гэты ж дзень у Доме кіно ў рамках спецпраграмы “Расійскія прэм’еры” прадставіць стужку Дзмітрыя Канстанцінава “Развітанне”.

сьменніка і сцэнарыста Юліяна Сямёнава...”, — адзначаецца ў анатацыі да выстаўкі. У любым выпадку, убачыць славутага акцёра тэатра і кіно ўвачавідкі ды праз яго фотаработы, бо фатаграфія, вядома, здольная шмат распавесці і пра самога аўтара, — магчымасць, якой нельга не скарыстацца.

А жывы класік украінскага і расійскага кіно Кіра Муратава прыехала на “Лістапад”, каб прадставіць сваю новую стужку “Вечнае вяртанне”. Майстар прабудзе ў Мінску да закрыцця нашага кінафестывалю.

Падрыхтавала Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Бамонд: опера, балет

Малады саліст Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі (і адначасова трэцякурснік Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі) Павел Пятроў атрымаў Першую прэмію на II Міжнародным конкурсе оперных выканаўцаў імя Марыі Біешу ў Кішыніёве.

Цікава, што ў нашым тэатры гэта ўжо трэці Пятроў. Бо ёсць два народныя артысты Беларусі — Яраслаў Пятроў (бас) і куды маладзейшы за яго Уладзімір Пятроў (барытон). А вось Павел Пятроў — тэнор. Ну проста тыповае размеркаванне галасоў для оперных персанажаў розных пакаленняў! Толькі ўсе гэтыя Пятровы — проста цэзкі па прозвішчы: апошняе — адно з самых распаўсюджаных. І, як аказалася, яшчэ і вельмі спеўнае, бо ягоная “опернасць” вядзе адлік ад знакамітага рускага баса XIX стагоддзя Восіпа Пятрова...

Што ж да нашага Паўла, дык яго можна было пачуць у оперы “Яўгеній Анегін” П.Чайкоўскага, дзе ў розных спектаклях ён спяваў і Ленскага, і Трыке. Але нават у партыі Персідскага прынца ў оперы “Турандот” Дж.Пучыні, дзе ён бярэ ўсяго адну ноту, дый тую — за сцэнай, яго немагчыма бы-

Пятроў — прозвішча спеўнае

ло не запомніць: і па выразнасці самой постаці, і па эмацыйным напале той ноты ў высокім рэгістры. Зараз саліст, акрамя вучобы ў Акадэміі музыкі, рыхтуе яшчэ дзве партыі: хутка мы ўбачым яго Маладым цыганом у “Алека” С.Рахманінава і царом Берандзеем у “Снягурцы” М.Рымскага-Корсакава. Пэўна, узнікнуць на ягоным шляху і іншыя прэстыжныя конкурсы. Гэты, дарэчы, быў ужо другі: літаральна некалькі месяцаў таму, у маі, Паўла Пятрова ўганаравалі Другой прэміяй на VIII Міжнародным конкурсе вакалістаў імя Станіслава Манюшкі ў Польшчы.

— Адбор на конкурс у Кішыніёве, — распавёў Павел, — праходзіў па аўдыя- і відэазапісах, якія дасылаліся ў Аргкамтэт. У выніку такога першага тура засталася 36 оперных спевакоў з 10 краін. Для другога і трэцяга тураў кожны з нас рыхтаваў па пяць арыяў, і журы само выбірала з гэтага спіса, што будзе слухаць. Усе выступленні праходзілі на розных пляцоўках: у Арганнай зале, потым — на сцэне Нацыянальнай філармоніі, разам з сімфанічным аркестрам, а заключны гала-канцэрт — у Вялікай зале Нацыянальнага палаца.

Адметнасць гэтага конкурсу яшчэ і ў тым, што ён ладзіцца ў рамках Міжнароднага фестывалю оперы і балета імя Марыі Біешу. Гэтае свята на сцэне Нацыянальнай оперы мае даўнія традыцыі, праходзіла ўжо ў дваццаць першы раз, і я вельмі рады, што мне пашчасціла хаця б крыху пазнаёміцца і з фестывальнай праграмай таксама. Часу, як заўжды на конкурсах, катастрофічна не хапала. Але я паспеў паглядзець два іх оперныя спектаклі з запрошанымі салістамі: “Багему” Пучыні і “Паяцы” Лёнавалы. Вядома, было вельмі цікава, але нашы пастаноўкі і салісты — усё роўна лепшыя! Такія параўнанні заўсёды неабходныя, бо дазваляюць ацаніць не толькі замежныя, але і айчыныя дасягненні, узровень нацыянальнай выканальніцкай школы. Дый сваёй перамогай я абавязаны і нашаму тэатру, дзе набраўся сцэнічнага вопыту, і, найперш, майму выкладчыку ў Акадэміі — народнаму артысту Беларусі Пятру Рыдзігеру. Без усяго гэтага проста не было б анічога!..

Надзея БУНЦЭВІЧ
На здымку: Павел Пятроў.

Тэатральная плошча

“Гаспадар кавярні” з’явіўся і ў Мінску. П’есу Паўла Пражко паставіла ўвосень Таццяна Арцімовіч — у сталічным паб-клубе.

Такая незвычайная сцена для падобнай пастаноўкі — абсалютна натуральная. Бо ўвесь драматургічны тэкст — гэта адзіны вялізны маналог, што пачынаецца са слоў “Мяне клічуць павел пражко” (менавіта так, з малой літары). Ён выкладзены па-руску, без чырвоных радкоў, з прынцыповым захаваннем арфаграфічных ды іншых памылак, і нават з філасофскім абгрунтаваннем падобных “невывучаных”. Пра што ж тыя разважанні героя? Пра ўсё, што яго хвалюе. Як плынь падсвядомасці, з нечаканымі адхіленнямі, паўтарамі, пераскокваннямі з думкі на думку, вяртаннімі да сказанага раней і да т.п.

Што ж адбываецца з такім тэкстам у час пастаноўкі? Найперш... рэдактура! Бо акрамя “агучвання”, рэжысёр выводзіць на экран камп’ютарны набор пэўных фраз і цэлых фрагментаў, штосьці вылучае шрыфтам і тым самым “кіруе” глядацкай увагай. А ў выніку — фарміруе з агульнай моўнай плыні нейкую больш-менш лагічную форму, дзе нечаканыя пераходы будуцца на асацыятыўных сувязях. Асобныя “блокі” (пра сябе, пра падзяку, памылкі, гумар, вайну, розум, багацце і многае іншае) выбудоўваюць, нарэшце, асноўную тэму — пра

Ёсць у кавярні гаспадар...

Сцена са спектакля “Гаспадар кавярні”.

інфантальнасць, пад якую аўтар падводзіць ледзь не ўсё на свеце.

Герой часам нагадвае надакучлівага суседа-спадарожніка, што вылівае на цябе перыпетыі свайго жыцця разам з багатымі “філасофстваваннямі”, не запытаўшы, ці патрэбна табе ўсё гэта. Тут, праўда, такі запыт не патрабуецца: у ролі згоды выступае прыдбаны білет. Да таго ж, рэжысёр імкнецца максімальна разнастаіць монаспектакль — не толькі за кошт

відовішчных эфектаў (чытай: рухаў акцёра ды выявы на экране — пераважна тэкстаў), бо тыя ўсё роўна могуць быць хіба мінімальнымі, але і вар’іраваным выкладаннем тэксту. Ды не адно праз акцёра, але і “голосам чытальніка” (у яго ролі выступае сама Таццяна Арцімовіч), а таксама аўдыязапісам ліста Дзмітрыю Валкастрэлаву, відэазапісам маленькага пляменніка, як той раскавае анекдот. Выкарыстаны і прыём камп’ютарных

спасылак: пры ўзгаданні імёнаў ужо добра нашумелых, але пакуль не так шырока вядомых расійскіх драматургаў і рэжысёраў Міхаіла Угарова, Івана Вырыпаева на экране з’яўляюцца старонкі з Вікіпедыі. Чым не асветніцтва ў ненадакучлівай форме? Асабліва калі ўлічыць, што спектакль прыцягвае моладзь, прычым не адно тэатралаў, а найперш тых, хто ў тэатр — ні нагой, ды не супраць “паклубіцца” ў добрай кампаніі.

Акцёр Павел Гарадніцкі сярод такой публікі — “свой сярод сваіх”. П’е піва, часам ужывае ненарматыўную лексіку (да гонару рэжысёра, без аніякага акцэнтавання, бо слоўцы ціха, амаль незаўважна, быццам бы “праслізгаюць” у размове). Каб лепш уладкавацца, ён цягне высокае барнае крэсла, нават сядзе на самую барную стойку, звесішы ногі. Натуральнасці маўлення дапамагае “патаемны” мікрафон, праз які можна не фарсіраваць гук. Нязмушанай атмасферы спрыяе і тое, што нязвыклі спектакль становіцца толькі “сярэдняй часткай” вечарыны. Прышоўшы да прызначанага часу, публіка яшчэ амаль паўгазіны адпачывае: займае месца за сталікамі і робіць заказ. Дый пасля прагляду не спяшаецца, як у тэатры, у гардэроб, а працягвае свой адпачынак, хтосьці абмяркоўвае ўбачанае.

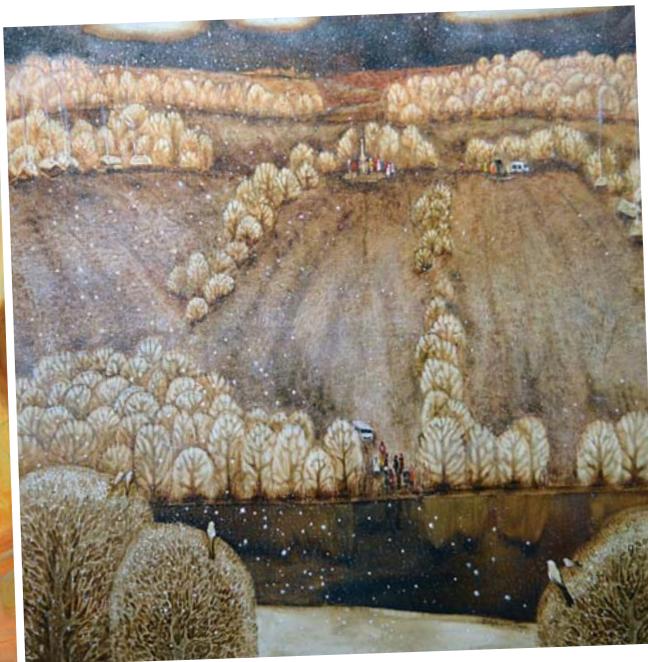
А чаму б, дарэчы, не зладзіць далейшае сумеснае абмеркаванне, дзе публіка магла б наўпрост звярнуцца да рэжысёра і акцёра? Вядома, для пачатку размовы можа спатрэбіцца “правакатар”, падсаджаны да гледачоў. Але такая дыскусія можа стаць штуршком да выхавання публікі. Тым больш, што, як запэўніла Таццяна Арцімовіч, плануецца пашыраць колькасць паказаў і пляцовак, ахапішы кавярні, магчыма, не толькі ў сталіцы.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Дыпломнікі

А.Кобзар. “Варэнікі”.

Т.Дварэцкая. “На маёй зямлі”.

У гомельскай Карціннай галерэі Гаўрылы Вашчанкі — выстаўка дыпломных работ выпускнікоў Гомельскага мастацкага каледжа.

Музей сучаснага выяўленчага мастацтва прадставіць 5 лістапада экспазіцыю фотапраекта Сяргея Ждановіча “INCERTUM”. 38 фотавіяў складуць прасторавую інсталюцыю.

Прэзентацыя

Камертон

Канцэрт калектыву Беларускай дзяржаўнай філармоніі “Купалінка” — заўсёды яркая падзея. Не стала выключэннем і чарговае выступленне фальклорнага гурта ў рамках сёлетняй “Беларускай музычнай восені”. Гэтым разам — у супольным канцэрце з “Прымакі” — музычным калектывам з Міхалова (Беласточчына, Польшча).

Выбар такога замежнага партнёра для “Купалінкі” тлумачыцца досыць проста: паміж калектывамі некалькі гадоў таму наладзілася плённае супрацоўніцтва. Ды і “Прымакі” — не чужы нам музычны гурт: аснову іх рэпертуару складаюць песні на беларускай мове, а самі ўдзельнікі калектыву — этнічныя беларусы.

З іншага боку, “Прымакі” і “Купалінка” — калектывы вельмі розныя і па стылістыцы выканання песень, і па рэпертуары. Да прыкладу, выступленню першых былі ўласцівы

Марыконэ ад “Купалінкі”

забаўляльныя песні сацыяльнай тэматыкі, а ўвага залы дасягалася, найперш, праз харызму салістаў калектыву і асабліва яго кіраўніка Юрыя Астапчука.

Іншая справа — “Купалінка”. У іх выступленні — і надзвычайнае валоданне голасам, што дазваляе тонка ўспрымаць і вясяляць фальклорныя, і аўтарскія меладычныя песні кштальту класічнай “Мой родны кут”. А што ўжо казаць пра

віртуознае выкананне музыкі Эніа Марыконэ ў адметнай, народнай па стылістыцы, апрацоўцы Уладзіміра Сцепанкова! “Купалінка” пацвердзіла сваё рэнамэ нават нягледзячы на вымушаную замену гарманіста, які напярэдадні канцэрта захварэў.

Думаецца, што і поўная зала вялікай сцэны сталічнай філармоніі прыйшла, найперш, на, можна сказаць, брэндавую “Купалінку”. А таму для “Прымакоў” такі супольны

канцэрт — выдатная магчымасць раскруткі на сваёй этнічнай радзіме. Тым больш, самы галоўны суддзя — глядач — застаўся задаволены (некаторыя нават спрабавалі танчыць пад энергічныя мелодыі “Прымакоў” проста на сваіх месцах). Адчувалася, што для такіх канцэртаў больш падышлі б і вялікія канцэртныя залы, дзе абавязкова ёсць танцпол.

Вялікі канцэрт “Купалінкі” і “Прымакоў” — не апошняе су-

польнае выступленне. Па словах дырэктара беларускага калектыву Алега Літвінюка, маюцца ідэі правесці канцэрты такога фармату ў Расіі, Літве, а таксама ў Польшчы. У бліжэйшых жа планах “Купалінкі” — удзел у Днях культуры Рэспублікі Беларусь у Маскве, а таксама калядныя гастролі ў Францыі і выхад новага музычнага альбома.

Кастусь АНТАНОВІЧ
На здымку: на сцэне — “Купалінка”.
Фота аўтара

Гэтым артыкулам мы завяршаем серыю публікацый пра вераснёўскі аўтапрабег журналістаў "К" па ўстановах культуры Магілёўшчыны і Гомельшчыны. Такі фармат нашых выступленняў стаў не толькі традыцыйным, але і, як пераконвае чытацкі розгалас, досыць папулярным.

Аўтарскія творчыя праекты, з якімі мы пазнаёміліся на беларускіх вясковых абсягах, вартыя, па нашым перакананні, самай шырокай папулярнасці. Стварэнне нестандартных музеяў і экспазіцый, аб'яднанне намаганняў клубаў ды бібліятэк, выкарыстанне ў якасці брэндаў жыцця і творчасці знакамітых пісьменнікаў-землякоў — усё гэта падалося надзвычай карысным ды цікавым для іншых.

Крыху крыўдна тое, што ў фінале паездкі мы сутыкнуліся з бадай, адзіным за вандроўку парушэннем графіка працы і клуба, і сельскай бібліятэкі... Інакш кажучы, якая ж бочка мёду без лыжкі дзёгцю? Але пра ўсё — па парадку...

Акцыя "К": журналісткі аўтапрабег па СДК і не толькі

Міфы і рэальнасць бібліятэчнага санітарнага дня

клуба Галіна Бялоцкая, і бібліятэкарка Станіслава Ярмоленка прыбіраюць падворак Доміка лесніка, які знаходзіцца на балансе мясцовага лясгаса.

Нічога не маем супраць: рашэнні ўлад неабходна выконваць. А папрок на адрас Галіны Бялоцкай і Станіслава Ярмоленка — адзіны: адсутнасць адпаведнай абвесткі на дзвярах бібліятэкі і клуба ніяк не дадаюць ім аўтарытэту. Абвесткі, дарэчы, былі імгненна выстаўлены. Але непрыемны асадак застаўся. Прынамсі, аднаго чытача бібліятэка сёння не далічылася. Тым не менш, супрацоўніца бібліятэкі Станіслава Ярмоленка за-

Чым замок цалаваць,

Музейны комплекс "Старажытны Тураў".

А чытач — незадаволены

Працягваем знаёмства з Лельчыцкім раёнам. Вось **вёска Краснабярэжжа**. Чарговая ўстанова культуры ля дарогі — сельская бібліятэка-клуб. Таму карцела паглядзець, як будзеца праца ва ўстанове новага змяшанага тыпу. Пісьменнік Валерый Гапееў у мінулым нумары "К" сцвярджаў, да прыкладу, што менавіта за такім клубна-бібліятэчным сінтэзам — будучыня вясковых устаноў культуры. Але доўга затрымацца ў Краснабярэжжы не давялося. Абвестка на ўваходзе сцвярджала: работнікі — у адпачынку. Што ж, справа жыццёвая. Мо з той прычыны, што працуюць у непарыўнай звязцы, разам і ў законны адпачынак выправіліся? Па тлумачэнні скіраваліся па знаёмым маршруце: у краму праз дарогу.

— Працуюць дзяўчаты прыстойна, — распавяла з гатоўнасцю прадаўшчыца.

Рэнамэ мясцовых захавальнікаў культурных традыцый падтрымала і маладзенькая пакупніца: маўляў, іхняя ўстанова — не горшая за іншыя. Праўда, у чым канкрэтна вызначыліся вясковыя работнікі культуры апошнім часам, ніхто так і не ўгадаў. Так што далей рушылі з пачуццём няпэўнасці.

Наступнае паселішча — **вёска Сярэднія Печы**. Пагадзіцеся, міма такой назвы праехаць было немагчыма. Як пазней высветлілася, печы гэтыя звязаны былі калісьці з мясцовай саматужнай вытворчасцю. Але пошукам больш дакладнай этымалогіі пашкодзіла наступная сур'ёзная акалічнасць: і клуб, і сельская бібліятэка, што месцяцца ў адзіным, даволі арыгінальным па архітэктуры драўляным будынку, аказаліся зачыненымі насуперак

распарадку працы. Мы доўга чакалі пад лагодным вераснёўскім сонейкам...

Нарэшце да бібліятэчных дзвярэй пад'ехала на ровары жанчына. Падумалі, што бібліятэкарка. Аказалася — чытачка. "Пацалавала замок", разлавалася, буркнула нешта пратое, што, вось, маўляў, хтосьці працуе, а хтосьці гуляе гуляе, — і паехала сабе з такам.

Неўзабаве ля клубна-бібліятэчнага падворка спынілася купка хлопчыкаў. Мы запыталі-

ся, дзе жыве кіраўніцтва зачыненай установы. Адзін з юнакоў, па шчаслівай выпадковасці, аказаўся сынам загадчыка клуба Галіны Бялоцкай і пагадзіўся яе паклікаць. Пачакалі яшчэ... А вось — і запыханая Галіна Мікалаеўна. А ўслед — і бібліятэкарка Станіслава Ярмоленка. Ва ўстановах, па словах кабет, — санітарны дзень кожную пятніцу: так вырашыла мясцовае кіраўніцтва — старшыня Сіманіцкага сельскага савета Таццяна Касцюкевіч. І загадчыца

пэўніла, што нават у сандзень яна паспявае і чытачоў абслужыць па папярэдняй дамоўце. Аднак за той час, цягам якога мы вялі гаворку з сельскімі работнікамі культуры, вяскоўцы не спяшаліся наведаць бібліятэку...

Між тым, выгляд яе, як, зрэшты, і сельскага клуба, пераконваў у тым, што прыглядвае за ўстановамі надзвычай гаспадарлівае вока. І ў якасці гаспадара выступае тут, як і мае быць, памятная Таццяна Касцюкевіч — старшыня мясцовага сельсавета. Апошні капітальны рамонт прайшоў не так даўно. Будматэрыял не без удзелу кіраўніка сельсавета паставіў лясгас.

Менавіта апошні з'яўляецца ўладальнікам Доміка лесніка, што месціцца непасрэдна ад клуба і бібліятэкі. А вось культурна-масавае мерапрыемства тут ладзяць сумеснымі намаганнямі. Натуральна, ільвіная доля клопату — на мясцовых работніках культуры. У тым, што мерапрыемствы тыя — якасныя, не сумняваемся. Галіна Мікалаеўна працуе ў культуры два дзесяці гадоў, арганізавала работу чатырох гурткоў, для выканання плана па аказанні платных паслуг робіць усё магчымае: нават экскурсіі ў няблізкіх Жыровічы ладзіць...

Лірычнае адступленне
Югена Рагіна

Па дарозе на Тураў падвезлі старшакласніка. Дарэчы, брэндам беларускіх вясковых дарог сёлета сталі навіоткія школьнік "бусікі", што дастаўляюць сельскую дзятву да школы і зноў дахаць ў строга вызначаны час. Дык вось, дзе толькі ні сустракалі мы тымі восеньскімі днямі тыя спрытныя "бусікі"! Яркая прыкме-

На людным месцы

З 25 кастрычніка да 15 лістапада ў Мінскай абласной бібліятэцы імя Аляксандра Пушкіна будзе праходзіць міжнародная выстаўка "Ціхія адкрыцці", на якой экспануюцца творы беларускіх і літоўскіх юных мастакоў — дзяцей з парушэннямі слыху.

МІНСК

Якая мова, пераадолюючы бар'еры і межы, дазваляе паразумецца без слоў? Мова колераў, адценняў, ліній — мова выяўленага мастацтва. Гэтая ідэя была пакладзена ў аснову распачатага ў ліпені бягучага года праекта, вынікам якога і сталася выстаўка "Ціхія адкрыцці". Літоўскае таварыства "Paгава" ("Успрымання"), што аб'ядноўвае сем'і, якія гадуюць дзяцей з дэфектамі слыху, арганізавала ўлетку ў Тракайскім раёне творчы летнік

Гучныя "Ціхія адкрыцці"

для таленавітых дзяўчынак ды хлопчыкаў з Літвы і Беларусі. Гэта сталася магчымым дзякуючы фінансавай падтрымцы Праграмы супрацоўніцтва ў мэтах развіцця Міністэрства замежных спраў Літоўскай Рэспублікі.

З беларускага боку да ўдзелу былі запрошаны навучэнцы Мінскай спецыялізаванай школы № 14 для дзяцей з парушэннямі слыху. Заняткі ў летніку праводзілі літоўская мастачка Сільвана Хацінг і беларускі жывапісец Дзмітрый Ярмілаў, які ўжо цягам дваццаці гадоў кіруе творчай майстэрняй "Фарба" ў школе № 14. Натхненне ды ідэі для сваіх работ маленькія мастакі чэрпалі не толькі ў зносінах з дасведчанымі майстрамі і новымі сябрамі, але і ў вандроўках у Вільнюс ды Тракай: пад час працы летніка яны пабывалі ў галерэях і музеях, наведалі помнікі гісторыі і культуры Літвы.

Падрыхтаваную па выніках праекта выстаўку першымі ўбачылі літоўскія

та паважлівага дзяржаўнага стаўлення да вясковых школьнікаў, а таму самы што ні ёсць характэрны сацыяльны брэнд сённяшняга сяла... Але вось гэты старшакласнік, што жыве на хутарку пад Туравам, дзяржаўнага транспарту не дачакаўся: у другой палове дня вырашыў дабрацца дамоў аўтастопам, каб паспець дапамагчы маці хутэй управіцца з восеньскім агародным клопатам. Сапраўдны паляшук! Бялявы, ціхмяны, шматзначны ў сваёй затоенасці. Хоча быць юрыстам. А ў Тураў яго бацька неаднаразова вазіў: цудоўны

купалы. І гэты чысты гук святочна лунаў над Прыпяццю...

Тураў — горад-музей. І зусім не таму, што ўстанова культуры тут — больш, чым у Жыткавічах. Проста, постаць епіскапа і кніжніка Кірылы Тураўскага адчуваецца тут ва ўсім: у знакамітых крыжах, якія ўпарта цягнуцца да сонца; у ветранай цішы сівога замчышча, апавітага на ўзгорку хмызняком; у вытанчаных тварах мясцовых жыхароў, што даўно прасякнуліся адказнасцю за высакародную гарадскую місію ў справе адраджэння нашых спрадвечных традыцый.

Спадалася тое, што ў Тураве няма праблем з гасцініцамі (нават

нага цэнтра, а таксама ўказальнікі з надпісам "Замкавая гара" — заблукаць у Тураве не атрымаецца. Праўда, гэта больш датычыцца турыстаў з нашай краіны, а таксама Расіі і Украіны, бо ніводнага надпісу, які дубліраваўся б лацінкай, мы так і не знайшлі. Тыя ж інфармацыйныя шчыты даюць неабходную для турыста інфармацыю пра старажытнае гарадзішча і храм XII стагоддзя — толькі на рускай мове.

Так ці інакш, а знайсці падмуркі старажытнага храма, якія памятаюць беларускага Златавуста, а сёння захоўваюцца ў саркафагу, можна. У гэтым мы пераканаліся, убачыўшы на аб'екце кітайскіх турыстаў, якія з

Гасцініца на Прыпяці.

ЛЕПЕЙ КНІГУ ПАЧЫТАЦЬ

Загадчыца сельскага клуба ў Сярэдніх Печых Галіна Бялоцкая.

Аркестр Міхаіла Фінберга — у Тураве.

гарадок і паглядзець ёсць на што... Мы паслухаліся парады юнага палешука ды скіраваліся на Жыткавічыну. І вельмі хацелася верыць, што будзе хлопец юрыстам, не забудзецца на родную вёску, стане сапраўдным гаспадаром улюбёнага Палесся...

Тураўскае сола

Тураў сустрэў не толькі пранізлівым сонейкам, але і гастрольным турам Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Рэспублікі Беларусь пад кіраўніцтвам прафесара Міхаіла Фінберга. Шматлікія афішы на гарадскіх вуліцах, беласнежны трэйлер з найменнем калектыву пераканвалі: паяднанне двух брэндаў (усюдыснага, у самым добрым сэнсе, Фінберга і старажытнага Турава) дае неверагодны эффект. Гарадок нагадваў філарманічную залу, дзе сваю ўзнёслую партыю вялі не толькі мінскія музыканты, але і ў сучасны з імі — тураўскія царкоўныя

параход на Прыпяці выконвае функцыю рухомага жылля) і з падсілкаваннем. Удвай прыемней і тое, што гэтая інфраструктура пастаянна пашырае сферу ўплыву: будаўніцтва ў гарадскіх межах не спыняецца.

Пакінулі аўтамабіль у цэнтры горада на паркоўцы, створанай адмыслова для турыстычнага транспарту. Усе славуцкі — у крокавай даступнасці ад стаянкі.

Цэнтр Турава пераканаў: статус старажытнага горада не перашкаджае яму дынамічна развівацца. Адзін з прыкладаў — велічны праваслаўны сабор, асвечаны ўсяго некалькі месяцаў таму ў гонар святых Кірылы і Лаўрэнція Тураўскіх. Побач з храмам — старажытны крыж. Першая наша рэакцыя: як так, няўжо сюды перанесены той славуцкі крыж, што рос на могілках? Але не: як высветлілася, аб'ект шанавання тысяч паломнікаў дагэтуль знаходзіцца на сваім месцы.

Шануюцца ў Тураве і іншыя ўнікальныя старажытныя аб'екты. Знайсці іх дазваляе стацыянарная карта Інфармацыйна-турыстыч-

захопленасцю разглядалі контуры царквы XII стагоддзя.

Побач з храмам — не менш славуцкі помнік тураўскаму асветніку. Толькі вось убачыць велічны, бачны здалёк помнік уначы не атрымаецца: падсветка вакол скульптуры адчула на сабе ўвагу варвараў. Думаецца з гэтай нагоды, што мясцовым уладам трэба пераймаць замежны антывандальны досвед, прынамсі, змяшчаць сафіты ў адмысловыя клеткі.

Як аказалася, Тураў мае і сваю Красную плошчу, пра што мы даведзіліся з зыльды на адным з драўляных дамкоў. Хай сабе там і няма маўзалеяў, але ж менавіта выхад з вуліцы (плошчай гэтую дарогу ніяк не назавеш) праз прыватны сектар вядзе да маляўнічай замкавай гары.

За сувенірам — сувенір?

На жаль, беларуская мова практычна не выкарыстоўваецца ў Тураве ў аздабленні турыстычнай інфраструктуры. А вось экалагічнай — у поўным аб'ёме. Плака-

ты "Чаму Тураўскі луг унікальны?" або "Куды ляцяць нашы птушкі?" размешчаны Аховай птушак Бацькаўшчыны ў самым цэнтры Турава. Аказваецца, каля старажытнага гарадзішча можна сустрэць такіх "дзікоўных" птушак, як вялікі зуёк ці ціркушка.

Хто ведае, можа, сувеніры з выявамі гэтых птушак карыстаюцца попытам у турыстаў? Адказаць на гэтае пытанне не атрымалася, бо убачыць прадукцыю з атрыбутыкай мясцовай прыроды мы так і не змаглі. Не лепшым чынам ідзе справа і з сувенірамі на гістарычную тэматыку. Тое-сёе можна знайсці на ўнікальным Музейным комплексе "Старажытны Тураў", а таксама ў мясцовых крамах. Да прыкладу, у адной з іх пабачылі кубкі для гарбаты з маляванай выявай помніка Кірылу Тураўскаму. Але ці дастаткова гэтага для аднаго з перспектывных турыстычных гарадоў краіны?

Апошні прыпынак перад ад'ездам у Мінск — Тураўскі малочны камбінат, таксама новы аб'ект на карце старажытнага горада.

Сёння там выпускаюць традыцыйныя сыры, праўда, італьянскія, сярод якіх — мацарэла, маскарпонэ, рыкота... Не ўстрымаліся, каб не купіць адмысловую мацарэлу для піцы, і хай сабе з малака не чорных буйваліц, а мясцовых рагуль. Хто ведае, можа, з цягам часу тут будзе у масавым аб'ёме выпускацца і беларускія традыцыйныя сыры? Адным словам, перспектыва ў Турава — самая шырокая. Іншым мястэчкам толькі і застаецца што зайздросціць...

За тры дні нашага падарожжа якіх толькі славуцасцей ды адметнасцей мы не сустрэлі! Адно з іх не магло не ўразіць сталічнага жыхара — палеская гаворка, якую мы пачулі, на жаль, толькі аднойчы: ад загадчыцы клуба ў вёсцы Сярэднія Печы. Сакавітая, мілагучная, гэтая гаворка з'яўляецца ўпрыгожаннем мясцовай культуры. І, перакананы, саромецца яе не трэба...

У Мінск вярнуліся позняй ноччу. Чатырохдзённая вандроўка па Магілёўшчыне і Гомельшчыне не тое каб стаміла. Яна пераканала: рэгіянальную культуру, нягледзячы на яе шматлікія праблемы ды недапрацоўкі, чытаць трэба, як неймаверна цікавую і агульнакарысную кнігу. Шчаслівая адкрыцці — літаральна на кожнай старонцы. Таму чарговае "чытанне" ў фармаце аўтавандроўкі — не за гарамі...

Яўген РАГІН і Кастусь АНТАНОВІЧ, нашы спецыяльныя карэспандэнты Мінск — Магілёўская вобласць — Гомельская вобласць — Мінск Фота аўтараў

На людным месцы

Капялюшны вернісаж

У галерэі Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці адкрылася выстаўка "Капялюшны вернісаж". У экспазіцыі — капелюшы ручной работы майстроў з Беларусі і Расіі, а таксама — лялькі ды карціны.

Яшчэ ў сярэдзіне ХХ стагоддзя ў многіх еўрапейскіх краінах для замужняй жанчыны і дарослага мужчыны любога сацыяльнага становішча лічылася надобным з'яўляцца па-за домам з непакрытай галавой. Існавалі, аднак, сітуацыі, дзе агаленне галавы лічылася неабходным: для мужчын — у царкве, на пахаванні; для жанчын — пад час рытуальных дзеянняў, звязаных, як лічылася, са стасункамі з "іншым" светам (напрыклад, некаторыя рытуалы выклікання дажджу).

Сялянкі ў сярэдзіне ХХ стагоддзя найчасцей насілі галаўныя ўборы кшталту хусткі, гарад-

скія ж дамы пакрывалі галаву капелюшом. На пачатку ХХІ стагоддзя капялюш ужо не з'яўляецца неад'емным атрыбутам дамскага гардэроба, але, тым не менш, шматлікія модніцы з задавальненнем носяць капелюшы самага рознага кшталту...

Капелюшы, што дэманструюцца на выстаўцы, зроблены з самых розных матэрыялаў: шоўку, скуры, воўны, саломкі. Яшчэ Аскар Уайльд заўважыў: "Усе прыгожыя капелюшы ствараюцца з нічога — як і ўсе добрыя рэпутацыі".

Экспануюцца да 10 лістапада не толькі капелюшы вырабу сучасных майстроў, але і вырабы 40-х — 60-х гадоў ХХ стагоддзя з асабістай калекцыі куратара выстаўкі Марыны Духан.

Алена ЛЯШКЕВІЧ, метадыст па этнаграфіі Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці

гледачы: 13 — 28 верасня "Ціхія адкрыцці" экспанаваліся ў вільнюскай Публічнай бібліятэцы імя Адама Міцкевіча. Выстаўка выклікала цікавасць — не толькі як сацыяльны праект, але, перадусім, сваёй мастацкай вартасцю. Спецыялісты адзначылі, што жывапісныя і графічныя работы, калажы, якія складаюць гэтую экспазіцыю, надзвычай ёмістыя энергетычна, эмацыйна насычаныя, вылучаюцца пэўнай унутранай напружанасцю.

Для беларускіх удзельнікаў — гадаванцаў Дзмітрыя Ярмаілава — гэта ўжо не першая сур'ёзная выстаўка. Дастаткова сказаць, што работы выхаванцаў творчай майстэрні "Фарба" двойчы экспанаваліся ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі: тут прайшлі іх выстаўкі "Свет іншымі вачыма" (2005 г.) і "Рэха цішыні" (2010 г.). Творы гэтых юных мастакоў дэманстраваліся і ў іншых краінах.

Наш кар.

У рэдакцыю прыйшоў ліст ад нашай сталай аўтаркі Галіны Гашчук са Століна. Гаворка ішла пра тое, што 20 кастрычніка ў вёсцы Альманы прайшло Другое Раённае свята журавін. Удзельнікаў віталі Балотная Гаспадыня, заснавальнікі вёскі Альманка і Альман. Побач з ДК прайшоў кірмаш-дэгустацыя страў. Пірагі з ягадамі пад журавінавы морс — смаката неверагодная! А бібліятэка падрыхтавала падборку літаратуры "Гаючыя ўласціваці журавін". Адзначаны лепшыя зборшчыкі ды нарыхтоўшчыкі ягад. Зацікавіліся ўнікальнымі святам і польскія самадзейныя артысты... Словам, ёмістая інфармацыя атрымалася. Але не было згадана аўтарства праекта. Паспрабуем ліквідаваць прабел. Прыдумала і рэалізавала свята Ніна Будкевіч. І ад "прыдумала" да "рэалізавала" прайшоў не адзін год.

жаданнем пераўтварыць родныя Альманы ў журавінавую сталіцу. Прыдумала і рэалізаваць — гэта неверагодна цяжка. Тым больш — стварыць усё на мясцовым матэрыяле. Але ў яе атрымалася. Мясцовыя жыхары ўсвядомілі, што збор журавін — не толькі сродак заробку, але і падстава для маштабнага свята з непасрэдным іх удзелам. Ужо сёння мы закладаем нашы заўтрашнія традыцыі... Таму на аўтарства дадзенага свята, якое становіцца брэндам раёна, мы не забываемся ніколі.

Н.Б.: — Мой праект — доўгатэрміновы, на ўсё жыццё. Таму яго аўтарства для мяне — вельмі важнае. Як важнай застаецца і сама сутнасць праекта: захаванне мясцовага фальклору, развіццё экатурызму, узнаўленне ягдных кірмашоў, развіццё запаведных палескіх тэрыторый...

— Як стымулюецца творчая ініцыятыва і ці шмат на Століншчыне арыгінальных культурных праектаў?

В.З.: — Праект мы падтрымалі. Выдаткавалі фінансавыя сродкі на правядзенне свята. Забяспечылі якасныя гук і святло. Сёлета зрабілі новую сцэнічную пляцоўку, бо на мерапры-

па развіцці рэгіянальнай культуры — вельмі мала. Мо сапраўды любую цікавую ініцыятыву варта больш актыўна стымуляваць?

— З якімі цяжкасцямі вы сутыкнуліся пры правядзенні першага свята?

В.З.: — Цяжкасці былі арганізацыйныя. Усё ж свята — нестандартнае. І насельніцтва Альман упершыню сутыкнулася з неабходнасцю ўласнай прэзентацыі. Настроіць на суладдзе трэба было і сельсавет, і мясцовы СВК, які асаблівай заможнасцю не вызначаецца...

Н.Б.: — Да праекта спачатку паставіліся вельмі насцярожана. Але так бывае з любой новай нестандартнай справай...

— Якія перспектывы ў журавінавага мерапрыемства?

В.З.: — Ужо сёлета нас падтрымалі грамадская арганізацыя "Ахова птушак Бацькаўшчыны", валанцёры, што дбаюць пра захаванне Альманскіх балот, прыехаў гурт аматараў фальклору з Любліна... Свята практычна выйшла за межы раёна. Нас павінны падтрымаць прыродаахоўныя арганізацыі. Свята проста абавязана стаць больш грандыёзным. Варта і ўкраінцаў прыцягнуць.

Журавіны ў Альманах: як спраўдзіць праект?

Абітурыенцкая задума можа стаць традыцыяй

Нарадзілася Ніна Аляксееўна ў Альманах. Скончыла Пінскае вучылішча мастацтваў. У вёсцы Рубель працавала дырэктарам СДК, атрымала на Століншчыне званне "Малады чалавек года", заняла пасаду метадыста па фальклору ў райметацэнтрах. Пры паступленні на завочнае аддзяленне БДУКІМ Ніна Будкевіч прапаноўвае ў якасці творчай працы сцэнарый журавінавага свята. За гады навучання ён пераўтвараецца ў дыпломны праект, што займае першае месца ў сцэнарным конкурсе "К". (Сцэнарый быў змешчаны ў нашым "Куфры-рады" № 9 (45) за 2011 г.) У 2012 годзе праект з поспехам рэалізоўваецца ў Альманах...

Справядліваць мы ўзнавілі і аўтара ўгадалі. Для чаго? Ды з той проста прычыны, што без аўтара і гаворкі няма пра аўтарскі праект, а тым больш — пра паспяхова рэалізаваны апошняга. Менавіта аўтар (чытай: асоба) здольны на крэатыў. Вынікам яго — канкрэтная і адметная справа, здольная на доўгатэрміновае развіццё. І такая ініцыятыва насць у культурнай сферы — на вагу золата. Як зрабіць яе адной з прафесійных якасцей работніка культуры? Ці аўтарскі праект па вызначэнні не можа быць шмат?

На гэтыя ды іншыя пытанні "К" адказваюць начальнік ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Столінскага райвыканкама Васіль ЗАРУБА і метадыст мясцовага РМЦ Ніна БУДКЕВІЧ.

— Наколькі важна захаваць аўтарства творчага праекта?

В.З.: — Аўтар не толькі прыдумвае — ён сваю ідэю ператварае ў жыццё. І Ніна Будкевіч дыпломную працу пісала не дзеля птушакі, а з вялікім

емства збіраюцца ці не ўсе лепшыя калектывы, і не толькі са Століншчыны... Ініцыятыву імкнёмся падтрымліваць матэрыяльна. На сёння ў раёне — самабытныя праекты па ганчарстве, бондарстве, другі год запар працуе школа лозапляцення. Увогуле, з дапамогай Цэнтра сельскага прадпрыемальніцтва і развіцця сельскай гаспадаркі і раённы краязнаўчы музей займаюць некалькі грантаў, у тым ліку на правядзенне Гарадзянскага кірмашу. Згаданы Цэнтр паспрыяў нам і ў набыцці сцэнічных касцюмаў. Ініцыятыва зыходзіла ад нашай моладзі. Гэтым жа чынам здабылі і клубную апаратуру коштам у 25 мільянаў рублёў. У перспектыве — рэалізацыя беларуска-польскага праекта па захаванні культурнай спадчыны.

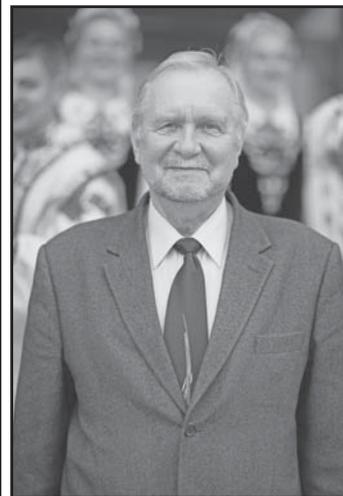
Н.Б.: — На Століншчыне ёсць цікавыя праекты. Але ў цэлым па рэспубліцы папраўдзе самабытных ініцыятыв

■ Дарэчы

Гэта не адзіная падзея з падобнай тэматыкай у рэспубліцы. Сёлета яблычнае свята зладзілі ў аграгарадку "Васілішкі" Шчучынскага раёна. Да імпрэзы далучыліся і суседнія Старыя Васілішкі — радзіма знакамітага музыканта Чэслава Нэмэна. І яблык з ягонага саду таксама пакашталі гасці ўрачыстасцей. А на Глыбоччыне сёлета праводзілі свята вішняў. Дык мо арганізатары падзяляцца з калегамі крэатывам?

ДРОБЫШ Станіслаў Іосіфавіч

(17.03.1939 г. — 31.10.2013 г.)

31 кастрычніка на 75 годзе пайшоў з жыцця Станіслаў Іосіфавіч ДРОБЫШ — вядомы ў рэспубліцы хормайстар, педагог і прапагандыст народна-харавога мастацтва, заслужаны работнік культуры Рэспублікі Беларусь, прафесар, загадчык кафедры Установы адукацыі "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў".

Станіслаў Іосіфавіч нарадзіўся 17 сакавіка 1939 года ў в. Заграддзе Слуцкага раёна Мінскай вобласці. У сваім жыцці быў цікаўны да ведаў: скончыў Інстытут народнай гаспадаркі, музычнае вучылішча імя М.І. Глінкі, Беларускае дзяржаўнае кансерваторыю імя А.В. Луначарскага.

З 1977 года да апошняга часу працаваў у ўніверсітэце, а з 1981-га — нязменны загадчык кафедры беларускай народна-песеннай творчасці.

У 1979 годзе стварыў вакальна-харэаграфічны ансамбль "Валачобнікі", які стаў сапраўднай майстэрняй па вывучэнні і прапагандзе беларускага фальклору. Аўтар шматлікіх канцэртных праграм, вакальна-харэаграфічных пастановак.

Прафесар Дробыш Станіслаў Іосіфавіч выхаваў вялікую плеяду вучняў, якія працягваюць ягоную справу. Гэта вядомыя артысты, кіраўнікі творчых калектываў, грамадскія дзеячы.

За педагогічную, грамадскую і вялікую творчую дзейнасць неаднаразова ўзнагароджваўся ганаровымі граматамі Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў, Міністэрства культуры, Міністэрства адукацыі, ганаровым знакам Міністэрства культуры СССР, ганаровым знакам Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі. За ўклад у выхаванне творчай моладзі атрымаў Прэмію Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у 1998 годзе.

Дробыш Станіслаў Іосіфавіч з'яўляўся членам Камісіі Міністэрства культуры па прысваенні званняў "народны", "заслужаны" аматарскім калектывам; членам Камісіі Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі па прысваенні прэміі ў галіне літаратуры, мастацтва, журналістыкі і самадзейнай творчасці; членам журы гарадскіх і рэспубліканскіх фестываляў народнай творчасці, членам Экспертнай камісіі Фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па прызначэнні стыпендыі і грантаў таленавітай моладзі.

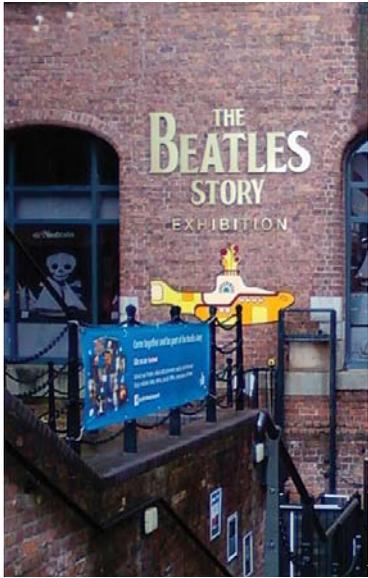
Смуткуем у сувязі са смерцю С.І. Дробыша, выказваем глыбокія спачуванні родным і блізкім.

Калектыву Установы адукацыі "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў"

Беларускі саюз мастакоў смуткуе ў сувязі са смерцю КУЗЬМІЧА Аляксея Васільевіча, вядомага мастака, члена грамадскага аб'яднання "Беларускі саюз мастакоў", які ўнёс вялікі ўклад у развіццё і прапаганду беларускага выяўленчага мастацтва, і выказвае спачуванне родным і блізкім у сувязі з напатакшым іх вялікім горам.

Пытанні задаваў Яўген РАГІН
Фота Галіны ГАШЧУК

Наша гасця — доктар медыцынскіх навук, прафесар Ірына КАСЕНКА. У кастрычніку яна ў складзе дэлегацыі нашай краіны брала ўдзел у чарговым кангрэсе Еўрапейскага анкагінекалагічнага таварыства ў Ліверпулі. Такія кангрэсы ладзяцца раз на два гады ў гарадах, якія з'яўляюцца славымімі культурнымі асяродкамі і маюць моцныя навуковыя патэнцыялы. Карэспандэнт "К" звярнуўся да спадарыні Касенка з пытаннем пра культурны аспект таго, чым ёй запомніўся Ліверпуль.

фотаздымкаў, кампазіцыя з васковых фігур за шклом, музычныя інструменты, асабістыя рэчы... Тут, у прыватнасці, узноўлены фрагмент залы, дзе публіка ўпершыню пачула "Бітлз". Сярод рэчавых экспанатаў мне асабіста запомніўся вельветавы сцяг з імем Джона Ленана.

Дарэчы, у музеі ёсць раздзел, тэму якога можна акрэсліць "Бітлз і СССР: культурны прарыв праз так званую жалезную заслонку". І гэта трактуецца як надзвычай важнае дасягненне гурта...

Легенда квартэта

— Хоць музей створаны для таго, каб сілкаваць легенду "Бітлз", яго экспазіцыя адлюстроўвае, як

мне падаецца, менавіта праўдзівы, не прыхарошаны вобраз славытых музыкантаў і асяроддзя, з якога яны выйшлі. Экспазіцыя распавядае пра хлопцаў з народу, што здолелі зрабіць фантастычную кар'еру, але, высока ўзняўшыся па сацыяльнай лесвіцы, захавалі ў творчасці дэмакратызм. Пра іх гаворыцца як пра дзяцей паваяннага часу. Гэтая пара была ў Брытаніі не такой цяжкай, як на нашых папалішчах пасля выгнання акупантаў, але таксама нялёгкай. Двое з чальцоў ансамбля былі з няпоўных сем'яў. Прыходзіш да высновы, што загартавалі хлопцаў, надалі ім упартасці ды ўчэпістасці менавіта час і асяродак. Заняткаў музыкай для тых, хто стаў "бітламі", быў спробай змяніць свой сацыяль-

ны статус, выбіцца з беднасці, пераадолець побытавую завядзёнку ды наканаванасць лёсу. Прычым яны і самі не ўяўлялі, што ў іх атрымаецца ў выніку...

Мне ў Музеі "Бітлз" прыгадалася Вольга Корбут. Яна, як і я, з Гродна. Мы не сябравалі, але вучыліся ў адной школе. Мне даводзілася бываць у яе дома, у паўпадвале на плошчы Леніна. Ёй так хацелася выкараскацца са свайго падсямелля ў прыстойнае жылло і жыццё, што яна не шкадавала сябе на трэніроўках у спартыўнай зале...

Крыху пра сувеніры і сэрвіс

— На выхадзе з музея — кавярня ды крама. Тут можна набыць

Ліверпуль — гэта "Бітлз"

— Гэта была не турыстычная вандроўка, а рабочая камандзіроўка, таму вольнага часу для культурных імпрэз было няшмат. Агульнае ўражанне ад горада я атрымала пасля аўтобуснай экскурсіі, а час, вольны ад пасяджэнняў, скарыстала для вандроўкі па пунктах, якія вызначыла яшчэ ў Мінску. І першы сярод іх — Музей "Бітлз". Наведаць яго, а потым распавесці, што ў ім цікавага, прасілі літаральна ўсе, хто даведваўся, што я еду ў Ліверпуль. Дзіўная рэч: якую заўгодна інфармацыю, тым больш — пра турыстычныя аб'екты, можна знайсці ў Сеціве, а людзям усё адно цікавыя суб'ектыўныя ўражанні таго, хто бачыў гэта на свае вочы...

Мне і да вандроўкі было вядома, што Музей "Бітлз" — гэта мясцовая Мекка, і, бадай, кожны гасць горада лічыць сваім абавязкам яго наведаць. Мабыць, сярод наведвальнікаў ёсць такія, хто прыходзіць сюды, каб было што дома расказаць. Але відэавочна, што абсалютная большасць хоча спаткацца з юнацтвам ці спрычыніцца да легенды. Для мяне "Бітлз" — гэта і першае, і другое: і маладосць, і легенда. Музычным фонам майго жыцця ў Гродне, адкуль я родам, былі "Бітлз" і Высоцкі. У меншай ступені — польская эстрада. Нават "Песняроў" я пачала ўспрымаць толькі па прыездзе ў Мінск. І тое не адразу, бо напачатку мяне раздражняла тое, што з ўсяго іх рэпертуару найчасцей круцілі папсовую "Вологду"...

Каму зніжка?

— Музей "Бітлз" займае невялікую прастору і вельмі насычаны інфармацыяй. Экскурсія па ім займае паўтары гадзіны. Білет каштуе 18 фунтаў (каля 40 долараў). Гэта і па брытанскіх мерках не танна. Пра-

З сёння ў "Yesterday"

Горад, што зрабіў стаўку на "Бітлз". І не дарма!

ўда, для ўдзельнікаў кангрэса была прадугледжана зніжка да 50% на білеты ў гарадскія музеі. Замест экскурсіі я карысталася аўдыягідам, які, сярод іншых моў, змяшчаў і рускую.

Знаходзіцца музей у гістарычнай частцы горада — у падвальным паверсе будынка, які калісьці быў прамысловым. Вокнаў няма, асвятленне — штучнае. Мне спатку падумалася, што ў музей ператвораны паб, дзе пачыналася кар'ера гурта. Аднак не: паб той існуе і сёння, і на ім — мемарыяльная шыльда. У канцэптальным сэнсе экспазіцыя пабудавана гэтак жа, як і ў іншых мемарыяльных музеях, дзе распавядаецца пра жыццё ды творчасць выдатных асоб: шмат

Дарэчы

А наша легенда — па раскладзе...

Сэр Пол Макартні, як сцвярджаюць легенды, быў узрушаны гітарнымі акордамі і "энергаемістымі" песеннымі маналагамі нашага Уладзіміра Мулявіна. Таму паралель паміж "бітламі" і мулявінскімі "Песнярамі" заканамерныя: апошнія зрабілі для Беларусі не менш, чым першыя — для ўсяго свету. Але — Бог няроўна дзеліць. У Ліверпулі музыка "Бітлз" гучыць паўсюдна, мінскі ж бульвар Мулявіна — задуманна маўчыць... У музеі знакамітай чацвёркі — процьма сувеніраў. Музей Мулявіна ў Белдзяржфілармоніі ў гэтым плане — недаравальна аскетычны. А вельмі хацелася б, каб і на бульвары, і ў музеі таксама прадаваліся бірулькі, факсімільныя першыя афішы ды альбомных вокладак, паштоўкі, значкі, кубкі, талеркі, футбалкі з выявамі тагачасных сапраўдных "Песняроў" ды іхняга легендарнага кіраўніка.

Ці, можа, Мінск пакуль яшчэ "не дарос" да Ліверпуля?.. А мо справа ў тым, што музей ствараецца не толькі ўласна экспазіцыяй, але і калямузейнай прасторай? Так, бульвар, дзе месціцца Белдзяржфілармонія, і сапраўды носіць імя Мулявіна. Але ў Музеі Песняра трапіць можна хіба пад час арганізаванай экскурсіі (карыстаюцца такой магчымасцю пераважна школьнікі) альбо канцэрта ў самой установе. Не пакапаціліся пакуль і пра кавярню з "песняроўскай" тэматыкай, што магла б размясціцца проста ў самім будынку. А скверык па-за філармоніяй пакуль не набыў скульптурных выяў легенд нашай музыкі. Ды і глабальных гучных праектаў, якія, прынамсі, задзейнічалі б у сабе гарадское жыццё, у Музея Мулявіна пакуль не чуно, апроч традыцыйных: з нагоды дня нараджэння і смерці народнага артыста, Дня музеяў і яшчэ некалькіх дат. І не верыцца, што іх няма, але... Факт пакуль застаецца фактам.

кнігі пра "Бітлз", у тым ліку на рускай мове, сувеніры: бірулькі, футбалкі, кубачкі. Я ўпадабала кнігу, дзе сабраны тэксты і ноты ўсіх песень ансамбля. Але кошт падаўся непад'ёмным.

Дарэчы, Музей "Бітлз" я наведвала двойчы. Першы раз паспела прагледзець толькі палову экспазіцыі, бо ў залах з'явіліся службоўцы і хуценька вывелі ўсіх наведвальнікаў на вуліцу, патлумачыўшы, што спрацавала супрацьпажарная сігналізацыя. Нас папрасілі пачакаць, пакуль спецыялісты высветляць, у чым справа, а потым вярнуцца ў музей. Мне чакаць — час марнаваць. Я спытала, ці змагу па тым жа білеце прыйсці заўтра, і — атрымала дазвол...

А яшчэ Ліверпуль — гэта...

— У Ліверпулі сустрэчы з "Бітлз" не заканчваюцца на выхадзе з музея гурта. Іхняя музыка гучыць паўсюль, дзе збіраюцца людзі: у крамах, пабах, кавярнях. І на афіцыйным адкрыцці нашага кангрэса іх песні спявалі маладыя музыканты, апранутыя і пастрыжаныя, як "Бітлз". Цікава, што гэта не надакучвала. Варта ўдакладніць: не надакучвала мне, бо для мяне "Бітлз" — частка маёй біяграфіі. А вось для маіх сыноў яны — не біяграфія, а гісторыя. Сувеніры, якія я набыла ў Музеі "Бітлз", асаблівага захаплення ў іх не выклікалі...

Занатаваў Пётра ВАСІЛЕЎСКИ
На здымках: уваход у Музей "Бітлз" і афармленне адной з залаў. Фота Ірыны КАСЕНКА

Рэйтынг ідэй з Internet-прасторы

"Лічба" і арт у хуткім доступе

1. Навіны

Вельмі карысны рэсурс для людзей, якія маюць якое-небудзь дачыненне да мастацтва, — art-info.com: для аб'ёмнага погляду на ўсё тое, што адбываецца на сусветнай мастацкай арэне. Гэта, вядома, дапаможнік для чалавека, які цікавіцца творчасцю і хоча вызначыць тэндэнцыі ў сучасным мастацтве. Важнае ў сайце — наяўнасць зручнай навігацыі, да ўсяго, там змешчаны цікавыя навіны, добрыя артыкулы, зразумелыя чытачу любога ўзроўню падрыхтоўкі.

2. Галерея

Google запусціў выдатны праект — "Art Projekt". Тут выкладзены выявы высокай якасці, прадстаўлена вялікая колькасць галерэй. Праект карысны для чалавека, які любіць наведваць выставачныя пляцоўкі, любавання мастацтвам, але не мае магчымасці выязджаць непасрэдна на месца дзеяння. Плюс шмат досыць цікавых замежных галерэй з выдатнымі фатаграфіямі экспанатаў і пастаяннае папаўненне базы.

3. Гасцёўня

Нядрэнна развіваецца цяпер расійскі сайт gallerix.ru, дзе любы ахвотны можа прасачыць гісторыю сусветнага мастацтва, даведацца пра найбольш яркія яго прадстаўнікоў. Тут змешчаны выявы палотнаў, навіны мастацтва і бібліятэка з кнігамі па дадзенай тэматыцы ці спасылкамі на іх. Акрамя таго, створана галерэя-гасцёўня, дзе могуць выстаўляць свае работы мастакі розных узроўняў.

4. Аналітыка

Больш жа спецыялізаваны сайт гэта — artnet.com. Рэсурс — часткова платны, але вельмі карысны для чалавека, які рыхтуецца да набыцця той або іншай карціны і ўважліва вывучае творчасць мастака. Варта разумець, што бясплатныя сайты даюць досыць стандартную інфармацыю. Тыя ж, што праводзяць сур'ёзную аналітычную працу, каб і надалей развівацца, павінны ўтрымліваць экспертаў, а гэта ўжо патрабуе выдаткаў. Зрэшты, у Сеціве 98% падобных рэсурсаў — бясплатныя. І любыя артыкулы, пры веданні англійскай мовы або ўменні карыстацца перакладчыкам, даступныя наведвальніку.

5. Байнэт

Непачаты край работы на прасторах Байнэту — у стварэнні свайго нацыянальнага рэсурсу, бо інтэграцыя ў Сеціва беларускіх мастакоў вельмі лакальная і практычна адсутнічае. І вывучыць з дапамогай Інтэрнэту творчасць беларускіх мастакоў значна складаней, чым мастацтва любых іншых краін: базы даных не сістэматызаваны, разгорнутай інфармацыі, нават біяграфічнай, вельмі мала. Таму ёсць магчымасць развіваць дадзеную тэму больш актыўна.

Аляксандр ЗІНКЕВІЧ, дырэктар Рэспубліканскай мастацкай галерэй "Палац мастацтва", мастак

Занатавала Вольга ПАВІЦКАЯ

Здараецца, што складана распавесці пра страву, выкарыстоўваючы ў якасці апорнага матэрыялу толькі тэхналогію яе прыгатавання. Возьмем гісторыю лазанак, што наўпрост звязаны з постацю каралевы Боны. Расповед пра страву быў бы няпоўным без згадкі пра тую ролю, якую Сфорца і ейная світа адыгралі ў гастронамічным развіцці нашай зямлі. Кажуць, што каралева не толькі прывезла ў нашу краіну новыя спецыялы ды відэлец. Дзякуючы ёй на сталах магнатэрыі з'явіўся неверагодны аранжавы цуд — апельсін.

Нагадаю, да шлюбу Бона Сфорца атрымала бліскучую адукацыю: яна ведала права, геаграфію, латынь, тэалогію, філасофію і матэматыку. У ейных жылах цякла кроў Медзічы і Борджыа. Бона сустракалася з вялікім Леанарда да Вінчы, які працаваў у палацы яе бацькоў Джана Галеаца Сфорца і Ізабэлы Арагонскай. Пагадзіцеся, маючы за плячыма такое мінулае, можна не толькі з упэўненасцю глядзець у будучае, але і прымаць рашучыя захады па яго паляпшэнні! Неадназначнасць гэтай асобы і яе каларытная роля ў гісторыі яшчэ доўга не будуць даваць спакою даследчыкам: прыгажуня жонка, моцная асоба, цудоўная маці і жорсткая свякруха... Аднаго гэтага дастаткова, каб прысвяціць Боне цэлы раздзел.

Можна бясконца доўжыць аповед і пра тое, як кухары ды світа каралевы прыстасоўвалі да новых умоў жыцця: занадта цяжкая ежа, занадта моцныя напоі, занадта-занадта... Думаю, што слова "занадта" было адным з любімых у каралеўскім двары на працягу, прынамсі, некалькіх гадоў. Аднак час, тры сотні чалавек і адзін добры кіраўнік могуць зрабіць многае. І нават калі абмінуць той факт, што менавіта міланская прыгажуня была "адказнай" за распаўсюджванне ды папулярызаванне міжземнамор-

Смачная гісторыя

Менавіта з міланскага замка Сфорца пайшоў шэраг вядомых сёння на Беларусі кулінарных традыцый.

Нашы лазанкі — проста з Мілана

Партрэт каралевы Боны.

скай кухні ў Вялікім Княстве Літоўскім ды ўсёй Рэчы Паспалітай, ды атрымліваецца даволі ўнушальны гастронамічны пералік.

Вось, скажам, барацьба за здаровы лад жыцця: менавіта Бона настаяла на памяншэнні порцыяў і колькасці ежы, што падаецца на стол, прапанавала новыя спосабы кансервацыі гародніны ды фруктаў, распаўсюджвала прынцыпы эканомнага вядзення гаспадаркі, улік прыхо-

Што каралева Бона Сфорца падарыла беларускай кухні?

ду і выкарыстання прадуктаў ды многае іншае.

У адным з мінулых выпускаў гістарычных замалёвак з кулінарным ухілам я ўжо расказвала пра звычайную для нас страву, якая мае каралеўскую радаслоўную ды італьянскія карані, — зразы, што надышоў час распавесці пра яшчэ адну беларускую страву з аналагічным паходжаннем — лазанкі.

Цікава, што за права лічыць яе сваёй змагаецца не толькі

Беларусь, але і Польшча, Літва, Латвія, Украіна ў гэтай спрэчцы не ўдзельнічае: яна лічыць лазанкі сваімі па вызначэнні, што не перашкаджае тамтэйшым гісторыкам кулінарыі перыядычна падвргаць крытыцы намаганне ўстанавіць гастронамічную справядлівасць з боку іншых краін.

Такім чынам, лазанкі, або ламанцы (запечаныя лазанкі), прышлі на наш стол дзякуючы выпадку і... крываногому табурэту. Легенды сведчаць, што італьянскі двор каралевы вельмі сумаваў па сваёй далёкай радзіме, і каб зрабіць прыемнае свайму асяроддзю, Бона загадала прыгатаваць лазанню. І вось, калі пласціны цеста ўжо практычна высахлі, а начинне было гатова, здарылася прыкрасць: памочнік кухара выпусціў з рук паднос — палоскі трэснулі, і каралеўская страву

была загублена... Служка панёс пакаранне, але ў якасці маральнай кампенсацыі сабраў рэшткі сухіх пласцінак. Дома ён проста перамяшаў адвараныя кавалачкі цеста з халодным мясам. Так і з'явіліся на свет лазанкі.

Сярэдні клас ды просты люд гатаваў цеста з пшанічнай, іржаною ці грэцкай мукі. Затым яго тонка раскатвалі, наразалі на квадраты ці трохкутнікі, адварвалі ў салёнай вадзе. Далей пачыналася самае смачнае: лазанкі падавалі са смятанай ці смажанымі шкваркамі з цыбуляй. Ламанцы запякалі ў печы з тварагом, зацукраванымі фруктамі, капустай ці мясам.

Аднак гісторыя не стаіць на месцы. І вось ужо нашчадак італьянскай лазанні мае сваіх уласных бліжэйшых "сваякоў". Першы з іх — каша варэнічкес, адна з любімых страў ашкеназскіх лярэяў і жыхароў сучаснага Нью-Ёрка. Кавалкі лазанні, шмат смажанай цыбулі і адварная грэчка — той, каму даводзілася гэта пакаштаваць, ведае, як гэта смачна. Макароны "па-флюцку", любімая страву нашага савецкага дзяцінства, — вось другі найбліжэйшы "сваяк".

Страву яшчэ стагоддзі таму стала настолькі папулярнай, што яе рэцэпт увайшоў у кнігу рэцэптаў Станіслава Чарнецкага "Compendium Ferculorum". Выдадзеная ў 1682 годзе, яна заслугоўвае асобнага аповеду, бо яе гісторыя шчыльна знітана з самымі вядомымі беларускімі родамі.

Пройдзе яшчэ адносна няшмат часу пасля Боны, і ў XVIII стагоддзі шляхта знойдзе сабе новую гастронамічную моду — макароны і локшыну. Асаблівай папулярнасцю будзе карыстацца апошняя. Блінцы з тонкага крухмальнага цеста выпякалі, наразалі на тонкія палоскі і залівалі гарачым малаком з цынамонам, гваздзікай і мёдам, тамілі ў печы да з'яўлення залацістай коркі ды падавалі ў якасці дэсерту.

Смачна есці!

Таша ЛАПАЦЕНКА, антраполог гастронаміі, ганаровы сябра і дарадца Гільдыі шэф-кухараў Беларусі

Музейнае сховішча

Той, хто наведзе традыцыйную штогадовую выстаўку "Экспануецца ўпершыню" ў Нацыянальным гістарычным музеі Беларусі, зможа на свае вочы пераканацца, як хутка бяжыць час і паўсядзённасць становіцца гісторыяй.

"Экспануецца ўпершыню": след у занатаванай мінуўшчыне

На выстаўцы прадстаўлены экспанаты з ліку тых, што ўзбагацілі фонды музея за перыяд з чэрвеня мінулага года па кастрычнік бягучага. Для экспазіцыі адабраны прадметы з калекцый дакументаў, мэблі, выяўленчага мастацтва, старадрукаў, карт, фатаграфій, зброі... Рэчавыя помнікі ў дадзеным кантэксце ахопліваюць больш за тры стагоддзі: з сярэдзіны XVII па нашы дні.

На маю думку, найбольш цікавы сегмент экспазіцыі — 50-я гады мінулага стагоддзя. Вельмі вобразна і праўдзіва паказаны побыт той пары. Тут, у прыватнасці, прадстаўлены прадметы жаночай вопраткі, упрыгожанні, часопісы мод. І яшчэ

вельмі важны атрыбут тагачаснага жыцця — швейная машына, што мела, бадай кожная сям'я, якой дазваляў дастатак. У краях выбар вопраткі разнастайнасцю не вызначаўся. Так, скажонае водгулле еўрапейскіх і сусветных брэндаў да нашых краёў даходзіла, але савецкай лёгкай прамысловасці дасягнуць падобнага ўзроўню было не пад сілу. Дакладней, у дзяржавы, занятай вырашэннем праблем сусветнага маштабу, да такой "драбязы" рукі не даходзілі. Між тым, як жыццё звычайнага чалавека з драбязей і складаецца... Вось і даводзілася савецкай жанчыне быць самой сабе і мадэльерам, і швачкай. Вельмі

верагодна, што швейная машына, прадстаўленая ў экспазіцыі, была прывезена з Германіі ў якасці трафея. Тады ў побыце мелася шмат рэчаў, што наўпрост ці ўскосна нагадвалі пра нядаўнюю вайну. Урэшце, калі меркаваць па ўсмешлівым тварах на вокладках часопіса "Малодосць" тых самых 50-х гадоў (яны дапаўняюць гэты раздзел), псіхалагічны камфорт ад узроўню жыцця наўпрост не залежыць.

Сярод апошніх паступленняў у музейныя фонды — халодная і агнястрэльная зброя, а таксама элементы вайсковага рыштунку айчыннай ды замежнай вытворчасці. Новыя тэхналогіі тут, да пры-

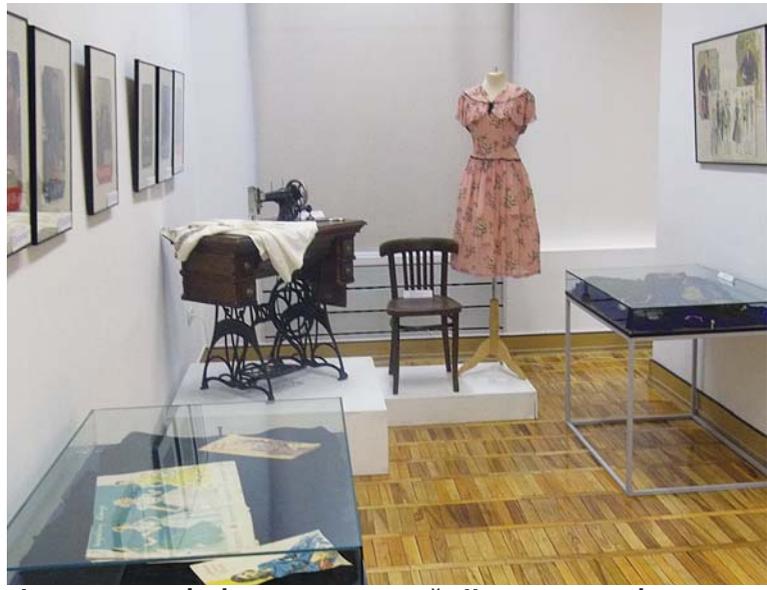
кладу, увасоблены ў вайсковым шлемі НАТА, які зроблены з пласмасы, але за кошт канструкцыі не менш трывалы, чым металічная каска. Як узор сучаснага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва прэзентацыйнага характару, што доўжыць рускую і савецкую традыцыі, глядзіцца вялікі сервіз, зроблены да 65-х угодкаў Перамогі і падараны Кіраўніку нашай дзяржавы Урадам Масквы.

Да гісторыі беларускай навукі маюць дачыненне асабістыя дакументы Б.Сцяпанавы, вядомага як заснавальніка напрамку ў спектра-

лізацыі і лазернай фізіцы. Палітычная гісторыя ўвасоблена ў архіўных матэрыялах першага намесніка міністра замежных спраў Беларускай ССР К.Кісялёва, які адлюстроўваюць ягоную дзейнасць у Арганізацыі Аб'яднаных Нацый.

Сярод тых, хто ахвяраваў музею новыя экспанаты, — не толькі дзяржаўныя ўстановы, але і прыватныя асобы. Такім чынам, кожны грамадзянін сваёй дабрачыннасцю можа пакінуць след у занатаванай гісторыі краіны. Зразумела, што музейшчыкі такія ініцыятывы вітаюць.

П.В.

Фрагмент экспазіцыі новых паступленняў у Нацыянальным гістарычным.

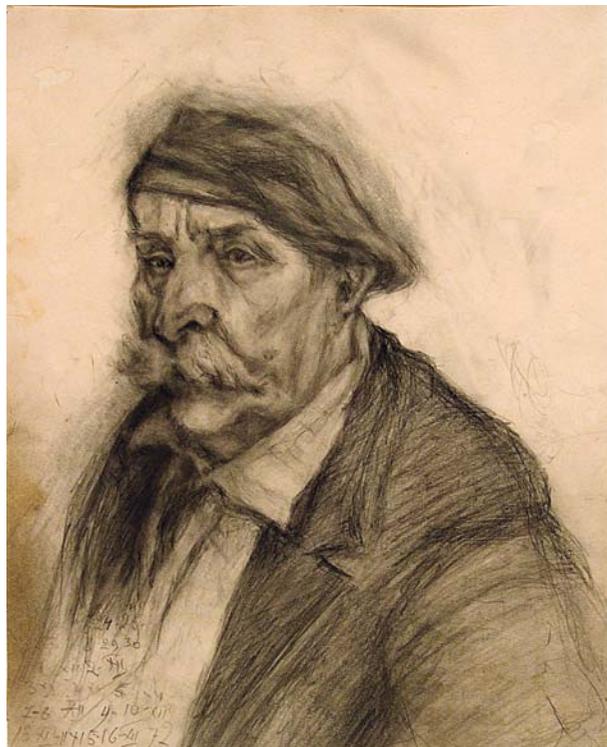
(Працяг. Пачатак у № 43.)

А яшчэ Міхаіл Пятровіч у 1924-м стаў сакратаром Аб'яднання мастакоў Беларусі, а з 1927-га — сакратаром Усебеларускага аб'яднання мастакоў (УАМ), што давала яму магчымасць, як кажуць, трымаць руку на пульсе мастацкага жыцця ўсёй краіны. Такім чынам, Станюта на поўным дыханні ўваходзіў у жыццё новай Беларусі як жывапісец-наватар, цудоўны рысавальшчык і таленавіты арганізатар творчых працэсаў, якія ў першай палове 20-х набірлі сілу і моц.

Што і казаць, Станюта, як і многія ягоныя калегі па цэху, шчыра верыў у тое, што адбывалася тады ў Беларусі, і яго палотны "Шклозавод", "Бетоншчыкі", "Будаўніцтва Універсітэцкага гарадка", "На будоўлі", "Ліцейны цэх", "Ударнік", "Студэнт" — менавіта пра тое, як змяняецца аблічча краіны і душэўны склад яе людзей. Гэта быў час вялікіх спадзяванняў, усё кіпела, дыхала навізнай і абнаўленнем, адраджэннем нацыянальных каранёў ды страчаных старонак сёвай гісторыі...

Першая Усебеларуская мастацкая выстаўка 1925 года стала папраўдзе выдатнай з'явай у культурным жыцці краіны, і ў яе арганізацыі, акрамя прадстаўнікоў Інбелкульту, Саюза работнікаў мастацтва і Наркамасветы, важная роля належыла і асабіста Міхаілу Пятровічу. Сам мастак

...Першая пасля Грамадзянскай вайны доўгачаканая мастацкая выстаўка адбылася ў Мінску ў верасні 1921 года. Яна была арганізавана пры садзейнічанні мастацкага аддзела Галоўпалітасветы Заходняга фронту. Гэты аддзел тады якраз узначальваў Станюта. Дарэчы, на той выстаўцы, якая прадставіла больш за 360 работ 33 мастакоў з розных гарадоў краіны, але ў асноўным — з Мінска, той жа Філіповіч паказаў партрэт свайго сябра Міхаіла Станюты. Вось што тады напісаў Змітрок Бядуля пра гэты твор: "Ненатуральныя да твару фарбы, няправільныя, размашыстыя лініі, скамечаныя штрыхі, рэльефная мускулатура твару — і ў агульным выніку атрымліваецца цэласнае ўражанне, жывое аблічча, вельмі падобнае да арыгінала, толькі самабытна-фантастычна стылізаванае, — гэта партрэт Станюты".

М.Станюта. "Аўтапартрэт". 1922 г.

"Мой тата ва ўсім быў мастаком..."

Чаму Міхаіл Станюта пры жыцці меў толькі адну персанальную выстаўку?

М.Станюта. "Дзінтары. Заход сонца". 1956 г.

выставіў тут некалькі сваіх твораў, у тым ліку цудоўны партрэт Міхася Філіповіча, пра які я казаў вышэй, і рамантычны партрэт тэатральнага студыйца Васіля Рагавенкі ў ролі рыцара са спектакля "Цар Максімільян": доўгія валасы, расчэсаныя на бакі, твар — нязвыклы, падоўжаны, худы, шыя — адкрытая, шчыт каля грудзей, як успамінала Стэфанія Міхайлаўна. Дзе зараз гэты партрэт — невядома. Гаворка — пра акцёра, за якога ў гады вучобы ў Маскве выйшла замуж дачка Міхаіла Станюты — Стэфанія. Тады дырэкцыя выдзеліла маладым па 10 рублёў. На тыя грошы Стэфанія купіла сабе тупфікі-лодачкі і фільдэперсавыя панчохі. У іх і рэпэціравала. Васіль быў высокі, тонкі, і яго жартам называлі "Міногай у фрак". Маладыя ў той час, калі мастак пісаў Васіля, разам ігралі ў вельмі складаным спектаклі Аляксея Рэмзівава "Цар Максімільян": Васіль — у ролі Велізарнага рыцара, Стэфанія — у ролі багіні Венеры. А летам маладыя ўпершыню паехалі ў вясельнае падарожжа ў Крым. Там, як успамінала Стэфанія Міхайлаўна, аб'ядаліся баршчом ды белым хлебам... Потым жылі ў Віцебску, на вуліцы Ветраной. Ігралі ў Другім драматычным тэатры (цяпер — Тэатр імя Якуба Коласа) разам з А.Ільнскім, П.Малчанавым, Ц.Сяргейчыкам, Р.Кашэльнікавай, М.Бялінскай, Я.Лебаўскай...

Але гэты сямейны саюз праіснаваў не вельмі доўга. Васілю з

тэатрам давялося развітацца. Ён быў, так бы мовіць, залішне вясёлы, шумны, нястрымны, вельмі любіў расказваць анекдоты. А часы былі не такія вясёлыя, як анекдоты. І вось аднойчы, пад рогат сяброў, раскажаў тое, пасля чаго на 15 гадоў апынуўся ў магаданскім ГУЛАГу... Потым камусьці паведаміў, што выжыў толькі таму, што ўсе гады заключэння "камікаваў", забавляў зэкаў ды лагерную варту рознымі жартамі, байкамі і вясёлымі гісторыямі...

Потым Васіль вернецца ў Віцебск, у яго з'явіцца новая сям'я, дзеці... Але ўжо будзе не да веселосці. Некалькі разоў спрабаваў скончыць жыццё самагубствам. Словам, ГУЛАГўская эпопея раздушыла, зламала гэтага таленавітага чалавека. Праз нейкі час прыйшла папера, што ён — рэабілітаваны, што саставу злачынства не было...

А што Стэфанія Міхайлаўна? У 1934-м яна паўторна выйшла замуж: за Аляксандра Кручынскага — кавалерыйскага афіцэра Чырвонай арміі, які, акрамя ўсяго іншага, навучаў артыстаў вальтыжыроўцы на конях. Праз два гады, 17 кастрычніка, нарадзіўся сын Аляксандр, што стаў таленавітым журналістам, пісьменнікам, літаратуразнаўцам, доктарам філалагічных навук, прафесарам. Я ведаў яго даволі добра. Ён вельмі любіў маці, знешне быў на яе падобны, паважай свайго дзёда Міхаіла Пятровіча. Напісаў дзве кнігі, пры-

свечаныя маці, дзе ў некалькіх фрагментах раскажаў і пра дзёда, з якім ён жыў і ў акупацыі ў Мінску, і пасля вайны.

Але шлюб Стэфаніі з Аляксандрам Кручынскім таксама быў не вельмі доўгім. Вялікай актрысе ў жыцці, на жаль, не пашанцавала з мужамі. Калі пачалася вайна, БДТ-1 працаваў на гастролях у Адэсе. Адтуль артыстаў тэрмінова эвакуіравалі ў Томск. А пяцігадовы сын Саша застаўся з дзёдам у Мінску, як і муж Стэфаніі — Аляксандр Кручынскі: яны проста не паспелі пакінуць горад, які ўжо 28 чэрвеня 1941 года апынуўся ў руках фашыстаў. Кручынскі, каб выжыць, падпрацоўваў на біржы працы і, як згадвалі, дапамагаў партызанам. Але пасля вайны яго судзілі ды адправілі ў варкуцінскі лагер, дзе ён і памёр. Што там на самой справе адбылося, не ведаю. А Стэфанія Міхайлаўна зноў засталася адна...

Аднак вяртаюся назад. Для мастакоў 1920-я гады былі часам, калі нараджалася прафесійнае беларускае мастацтва, якое заснавалася на шырокім выкарыстанні самабытных традыцый мінулага: раскрутцы новых тэм ды сюжэтаў, народжаных рэвалюцыяй. Першыя вынікі гэтага "сінтэзу" і падвяля Першая Усебеларуская мастацкая выстаўка, дзе ярка праявілі сябе творцы ўсіх пакаленняў: ад Ю.Пэна, У.Кудрэвіча, Г.Віера, В.Волкава, А.Бразера, А.Ахова-Вало да З.Азгура,

А.Тычыны, С.Юдовіна, А.Марыкса, П.Гуткоўскага, Р.Філіпоўскага, Р.Семашкевіча. Беларусы Міхася Філіповіч і Міхаіл Станюта, якія імкнуліся ў сваім жывапісе знайсці нешта ад матываў нацыянальнай спадчыны, тут знаходзіліся, як кажуць, "у першай дзясятцы". За плячыма Філіповіча ўжо былі такія значныя творы, як "Вясновае свята", "Карагод", "Бітва на Нямізе", "Духаў манастыр", "Касцы", "Сяляне на кірмашы", ілюстрацыі да паэмы Міхася Чарота "Босыя на вогнішчы"; за плячыма Станюты — шматлікія беларускія пейзажы і партрэты, у тым ліку бліскучая карціна "Смута" ды яркі па колеры "Дэкаратыўны матыў".

Праз два гады прайшла і Другая Усебеларуская мастацкая выстаўка, потым, у 1929-м і 1931-м, — Трэцяя і Чацвёртая выстаўкі, у якіх Міхаіл Станюта таксама не толькі ўдзельнічаў, але і з'яўляўся адным з арганізатараў. У 1926 годзе ў Беларусі пачалося мэтанакіраванае вывучэнне рамесніцкай прамысловасці, народнага ткацтва па акругах. Вучоныя Інстытута беларускай культуры разам з мастакамі і мастацтвазнаўцамі праяўлялі вялікую цікавасць да народнага мастацтва. У навуковых экспедыцыях па ўсёх рабіліся замалёўкі традыцыйнага адзення, арнаменту, тканін. Лепшыя рэчы траплялі потым у музеі. Вынікам гэтых экспедыцый з'явіліся альбомы замалёвак Міхаіла

Станюты і яго сябра Міхася Філіповіча, у якіх аўтары засведчылі, што беларускае народнае ткацтва прадаўжала ўнікальныя традыцыі, закладзеныя ў папярэднія стагоддзі. І разам з тым, амаль усе рэгіёны краіны мелі і маюць свае мясцовыя варыянты ды асаблівасці ручнога ткацтва.

Больш за тое: акрамя занятку гэтай працай, што адбірала шмат часу і сіл, Станюта вясной 1927 года стаў адным з заснавальнікаў у Мінску так званага Усебеларускага таварыства бібліяфілаў, статут якога, між іншым, быў зарэгістраваны ў НКУС БССР. Разам са Станютам работу ў Таварыстве вялі яго кіраўнік, універсітэцкі педагог і мастацтвазнаўца Мікалай Шчакаціхін, краязнаўца Мікалай Каспяровіч, этнограф Аляксандр Шлюбскі, мастакі Анатоль Тычына, Герасім Пінкус і Аляксандр Ахова-Вало, пісьменнікі Віталь Вольскі і Андрэй Шашалевіч,

мастацтвазнаўца Аляксандр Палеес. Галоўныя мэты Таварыства былі скіраваны на збор эксплібрысаў, вывучэнне пытанняў культуры кнігі, абуджэнне цікавасці да апошніх шырокіх мас беларускага грамадства. За два гады існавання Таварыствам шмат чаго было зроблена: ад збору ўнікальнай калекцыі эксплібрысаў да выдання кнігі А.Шлюбскага "Exlibris'ы Тычыны", пра якую знакаміты вучоны Павел Беркаў пісаў, што яна выдадзена "вельмі прыемна і нават зграбна". Мне гэтую кнігу паказваў калісьці ў сябе дома Анатоль Мікалаевіч Тычына, які казаў, што ў яе выданні вельмі шмат дапамог менавіта Станюта, хаця ён непасрэдна і не займаўся кніжным знакам. Але Таварыства праіснавала нядоўга: ва ўмовах узмацнення палітычнага кантролю і адміністрацыйнага націску на творчыя ды грамадскія аб'яднанні ў 1929-м яно было расфарміравана.

Мне здаецца, што менавіта пасля такіх васьмі сацыяльных пературбацый у жыцці краіны, пасля пачатку жорсткай барацьбы з так званай нацдэмаўшчынай Міхаіл Станюта, так бы мовіць, нейкім чынам знік з грамадскай арэны, "сышоў у сябе", адышоўшы ад нядаўніх ідэалаў у дачыненні да таго мастацтва, пра якое ён марыў у першыя паслярэвалюцыйныя гады — мастацтва свабоднае, прыгожае па каранёвай нацыянальнай форме і ўнутраным духоўным змесце. Сам чысты беларус, Міхаіл Пятровіч, канешне ж, не кінуў жывапіс, але стаў мала выстаўляцца, маляваў больш для сябе, "у стол", затое рабіў тое, да чаго ляжала ягоная душа. А грошы зарабляў тым, што выкладаў і да, і пасля вайны маляванне ды чарчэнне ў школах і тэхнікумах Мінска. Адпачываў мала. Акрамя вандроўкі на Рыжскае ўзмор'е ў 1950-я, Міхаіл Пятровіч больш нічога і не успамінаў. Менавіта там да яго прыйшло натхненне і ён напісаў цэлую серыю акварэлей, у тым ліку спакойны "Туманны ранак у Дзінтары" і трывожныя "Кусты пад ветрам". Цудоўныя рэчы!..

(Заканчэнне будзе.)

Барыс КРЭПАК

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.
- Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
- Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.

Выстаўкі:

- **"Слуцкія паясы"** (са збору Львоўскага гістарычнага музея) — да 18 красавіка 2014 г.
- Выстаўка адной карціны ў рамках святкавання Дня горада ў Нацыянальным мастацкім музеі **"Вера — гэта дар Божы"** — да 15 лістапада.
- Міжнародная выстаўка **"Праваслаўны свет. Вобраз Хрыста ў іканаграфіі краін Усходняй Еўропы"** — да 5 снежня.
- Персанальная выстаўка жывапісу Вячаслава Захарынскага — да 4 лістапада.
- **"Венгерская рапсодыя. Мастакі Сольнака"** — да 18 лістапада.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ

"ДОМ ВАНЬКОВИЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
І-Й ПАЛОВАЙ XIX СТ."

г. Мінск, вул.
Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 88 78.

- Пастаянная экспазіцыі: **"Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча", "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."**

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс
"Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка **"Магічнае святло саломы"** — да 10 лістапада.

МУЗЕЙ

В.К. БЯЛІНЦАГА-БІРУЛІ
Ў Г. МАГЛЁВЕ

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Экспазіцыя **"Культура 1-й пал. XIX ст."**

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- **"Старажытная Беларусь"**.
- **"Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы"**.
- **"Водбліскі ваеннай славы"**.
- **"Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст."**

Выстаўкі:

- **"Экспануецца ўпершыню"** (з паступленняў 2012 — 2013 гг.) — да 3 лістапада.
- Выстаўка **"Прыгожая фатаграфія. Частка 1. Непатрэбнае сваяцтва"** — да 17 лістапада.
- Выстаўка **"Сучасны японскі дызайн"** — да 21 лістапада.

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП

г. Мінск, пр-т
Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- **"Пастка для часу"** — выстаўка дапагопных казурак у бурштыне.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС
"МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён,
Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91,
(8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка мастацкіх работ Ю.Багушэвіча **"3 мінулага і сучаснасці"** — да 5 лістапада.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск,
вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

- **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
- Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
- Тэатралізаваныя экскурсіі

"Чырвоная гасцеўня" да 120-годдзя з дня нараджэння Паўліны Мядзёлка.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

Выстаўкі:

- Мастацкая выстаўка **"Мінск — ведаць, памятаць, ганарыцца"** (да Дня горада Мінска).
- Мастацкая выстаўка **"Герой. Патрыёт. Партызан"** (да 70-годдзя з дня гібелі Героя Савецкага Саюза Яна Налепкі).

- **"Чырвоная гасцеўня"**.
- **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.
- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).
- **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"** (археалагічная экспазіцыя).

Вежа палаца

Экспазіцыі:

- **"Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы"**.
- **"Радкі, імёны, лёсы"** (выстаўка літаратуры к. XIX — пач. XX стст. са збору князёў Паскевічаў).
- **"Класікі беларускага мастацтва"**.

Выстаўкі:

- **"Таямнічая сіла крыжа"**.
- **"Успамін аб матчынай хаце"** (да Дня маці) — да 8 снежня.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
- Выстаўка **"Пераможная восень 1943 г."**
- На тэрыторыі працуе пнеўматычны ціпр.
- **"Музей крыміналістыкі"**.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 22 44.

- Экспазіцыя **"Прырода Лідчыны"**.

Выстаўкі:

- **"Вядзём пачатак свой ад Гедыміна..."**.
- **"Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст."**
- Выстаўка адной карціны **"Партызаны"**.
- **"Прывітанне, ранейшая Ліда!"**.
- **"Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60"**.
- Турыстычна-пазнаваўчая праграма **"Праз вякі, праз стагоддзі"** ў Лідскім замку.

ГАЛЕРЭІ

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

- Мастацкая выстаўка па выніках Міжнароднага пленэру па кераміцы **"Арт-Жыжаль"** — да 3 лістапада.
- Мастацкая юбілейная выстаўка Аляксандра Сямёнавіча Сушы — да 3 лістапада.
- Мастацкая юбілейная выстаўка Леаніда Міхайлавіча Гоманова **"Спатканне"** — да 3 лістапада.

УВАГА!

/ ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА /
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" /

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.

Выстаўкі:

- Выстаўка **"Якуб Колас у творчасці скульптараў"** з фондаў музея.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкi Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.

- Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце.
- Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі **"Дзядзька Янка, добры дзень!"** для дзяцей малодшага школьнага ўзросту і сямейнага наведвальніка.
- Інтэрактыўная гульня **"У пошуках папарацка-кветкі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
- Дакументальна-мастацкая выстаўка **"Снілася"**

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:

- Мастацкая выстаўка **"Нацюрморт. Паэма быцця"** — да 24 лістапада.
- Выстаўка **"Чароўны свет тэатра і казкі"**, прысвечаная паўвекавой дзейнасці Гомельскага дзержавунага тэатра лялек, — да 10 лістапада.
- Выстаўка жывапісу **"Час кахання"** — да 18 лістапада.
- Персанальная выстаўка жывапісу Дзмітрыя Яўсеенкі.

Экспазіцыі:

- **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- **"Загадкавыя фантазіі мора"** (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзержавунаму дзечку СССР А.Грамыку.

Паўночнае крыло палаца
Экспазіцыі:

- **"Свет звяроў Гомельшчыны"**.
- Куток жывых экзатычных рэптыліяў.
- **Зімовы сад**
- Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІ

г. Гродна, вул. Замкавая, 16.
Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

Экспазіцыі:

- **"Рэлігія і культура ў Беларусі"** (ад старажытных часоў да XXI ст. — архаічныя вераванні, хрысціянскія канфесіі, іслам, іудаізм).
- **"Эпоха. Час. Будынак"** (гісторыя палаца, у якім размешчаны музей, сямейныя традыцыі і каштоўнасці XIX — пач. XX стст.).

ТЭАТР

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТЭАТР
ОПЕРЫ І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс.: 334 11 56.

- **2 — "Чароўная флейта"** В.А. Моцарта.
- **3 — "Кашчэй Бессмяротны"** М.Рымскага-Корсакава.
- **3, 5 — "Шахразода"** М.Рымскага-Корсакава.
- **5 — "Тамар"** М.Балакірава.
- **5** — Канцэрт да 100-годдзя з дня нараджэння А.В. Багатырова (музычныя вечары ў Вялікім. Камерная зала імя Л.П. Александроўскай).
- **6 — "Вігаўт"** В.Кузняцова.
- **8 — "Мадам Батэрфляй"** Дж.Пучыні.

- **9 — "Папялушка"** С.Пракоф'ева.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ТЭАТР ІМЯ
ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7.
Тэл./факс.: 227 60 81.

- **2 — "Паўлінка"** Янкi Купалы.
- **3 — "Вечар"** А.Дударова.
- **5, 6 — "Вяселле"** паводле А.Чэхава.
- **8 — "Вячэра з прыдуркамі"** Ф.Вебэра.
- **9 — "Ноч на Каляды"** паводле М.Тоголя.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
"РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс.: 334 60 08.

- **2 — "Адвечная песня"** Янкi Купалы.
- **2, 3 — "А мне не сорамна!.."** Л.Усцінава.
- **3, 5 — "Адамавы жарты"** С.Навуменка.
- **6 — "Сталіца Эраўнд"** С.Гіргеля.
- **"Тры Жызлі"** А.Курэйчыка. (у памяшканні Палаца культуры МАЗ).
- **8 — "Адэль"** Я.Таганова.
- **9 — "Нязваны госьць"** С.Бартохавай.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.

- **2 — "Містар Ікс"** І.Кальмана.
- **"Айбаліт"** І.Левіна.
- **3 — "Аднойчы ў Чыкага"** Дж.Стайна, Г.Мілера, Дж.Кандра ды інш.
- **"Прыгоды брэменскіх музыкаў"** Г.Гладкова.
- **9 — "Сафія Гальшанская"** В.Кандрусевіча.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР
"ЛЯЛЬКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- **2 — "Прынцэса і Свінапас"** Х.К. Анדרсена.
- **3 — "Яшчэ раз пра Чырвоны Каптурчык"** С.Яфрэмава, С.Когана.
- **5 — "Чорная курыца, або Падземныя жыхары"** А.Пагарэльскага.
- **8, 9 — "Брэменскія музыкі"** В.Ліванова, Ю.Энціна.

ШТОТЫДНЁВАЯ
ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ
ГАЗЕТА

Выдаецца з кастрычніка
1991 года

Заснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь

Рэгістрацыйнае
пасведчанне № 637,
выдадзена
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар —
Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ

Рэдакцыя:
Дзмітрый ФІЛІПОВІЧ
(адказны сакратар)

Рэдактары аддзелаў:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Барыс КРЭПАК,
Юген РАГІН,
Ілья СВІРЫН

Спецкарэспандэнт:
Пётр ВАСІЛЕЎСКІ

Загадчык аддзела
фоталюстрацый —
Юрый ІВАНОВ

Мастацкі рэдактар —
Наталля ОВАД

Карэктар —
Інга ЗЕЛЬГІС

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Пакоі 16-28, 94-98,
чацвёрты паверх.

Тэлефоны:
(017) 290 22 50,
(017) 286 07 97,
(017) 334 57 23

Тэлефон-факс:
(017) 334 57 41

Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334 57 41
www.kimpress.by
E-mail: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы не рэдакцыююцца і не вяртаюцца. Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. "Матэрыял на правах рэкламы."

"Культура", 2013.
Індэкс 63875, 638752
Кошт 4500 рублёў.

Наклад 6 853
Падпісана ў друк
01.11.2013 у 15.00
Замова 4722

Дзержавнае прадпрыемства
"Выдавецтва "Беларускі Дом
друку". ЛП № 02330/0494179 ад
03.04.2009. пр. Незалежнасці, 79,
220013, Мінск.

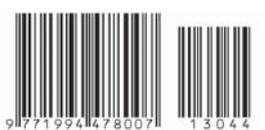
Выдавец —
Рэдакцыяна-
выдавецкая ўстанова
"Культура і мастацтва"

220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Пакоі 16-28, 94-98,
чацвёрты паверх.

Прыёмная: (017) 290 22 50.

Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35

QR-код:

9 877 199 4 6 7 8 0 0 7 1 3 0 4 4